

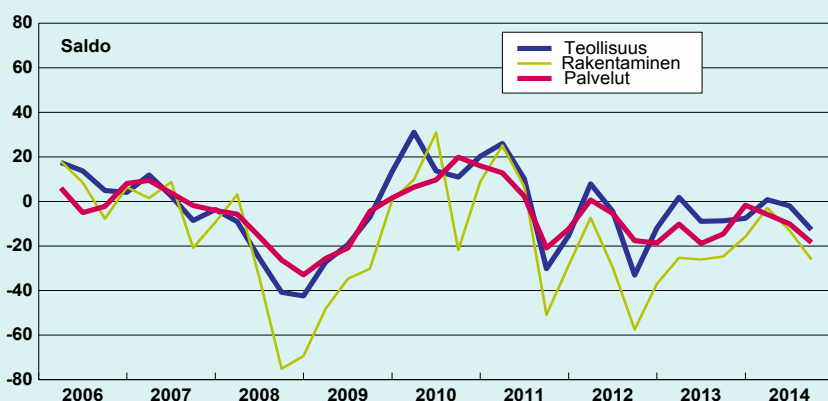
Suhdannebarometri

Marraskuu 2014

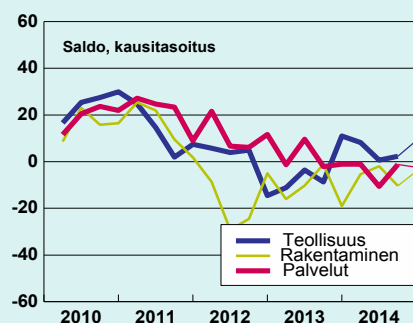
Suhdannebarometri

Marraskuu 2014

Suhdannenäkymät

Tuotanto/myynti, toteuma ja odotus

Suhdanteet marraskuussa 2014

- Suhdanne tilanne kaikilla toimialoilla alle keskimääräisen
- Nousuodotukset hiipuneet yhä: talvikauden suhdannekehityksestä odotetaan vaisua
- Teollisuuden tuotanto kuitenkin kasvaa loivasti – palvelualojen ja rakentamisen kehitys heikompaa
- Henkilöstöodotukset edelleen vaatimattomat
- Kasvuennusteita alennettu erityisesti EU:ssa. Euron heikentyminen alkaa vähitellen tukea vientiä.

EK:n lokakuussa tekemän Suhdannebarometrin mukaan suomalaisyritysten suhdanneodotukset ovat varsin vaatimattomat, ja yleisen suhdannekuvan ennustetaan heikkenevän jonkin verran seuraavan puolen vuoden aikana. Tämänhetkistä tilannetta kuvataan tavanomaista synkemmäksi kaikilla päätoimialoilla.

Odotukset käännteestä hiipuneet

Suhdannenäkymät ovat heikentyneet kesän jälkeen kaikilla päätoimialoilla. Odotukset nopeasta käännteestä ovat hiipuneet, ja seuraavan puolen vuoden suhdannekehityksestä odotetaan varsin vaatimatonta.

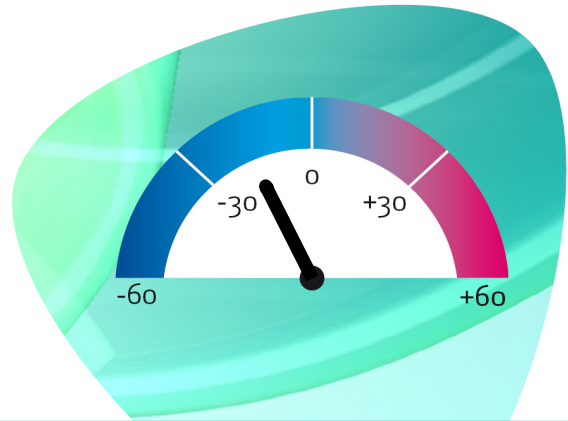
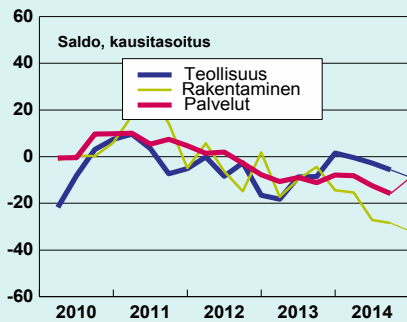
Teollisuuden yleisiä suhdannenäkymiä mittaava saldoluku oli lokakuussa lukemassa -13 (heinäkuussa -2). Rakentamisen suhdanneodotukset laskivat saldolukuun -26 (heinäkuussa -12). Palveluyritysten suhdannenäkymien lokakuun saldoluku on puolestaan -18 (heinäkuun lukema -10).

Suhdannenäkymien laskusta huolimatta teollisuustuotannon arvioidaan kasvavan hitaasti kuluvan vuoden lopulla ja ensi vuoden alussa. Rakentamisessa ennustetaan loivaa tuotantomäärien laskua. Palvelujen myynti on pysynyt viime kuukausina ennallaan. Sen ei odoteta kasvavan myöskään loppuvuonna tai ensi vuoden alussa.

Henkilökunnan määrä on vähentynyt loivasti kaikilla päätoimialoilla. Laskusuunnan arvioidaan jatkuvan myös lähikuukausina.

Teollisuuden tilauskanta ja kapasiteetin käyttöaste ovat edelleen matalalla tasolla. Teollisuudessa on kuitenkin odotuksia kannattavuuden loivasta paranemisesta. Sen sijaan rakentamisessa ja palvelualojen yrityksissä kannattavuus heikkenisi yhä hieman.

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

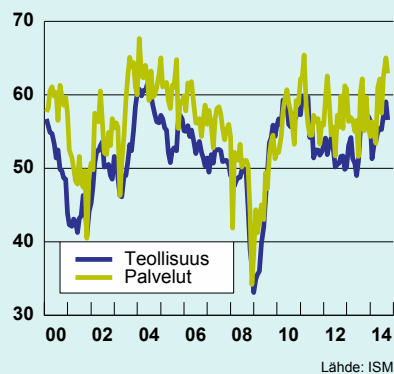

Koko elinkeinoelämän suhdannenäkymät ovat edelleen selkeästi miinuksella. Saldoluku on laskenut jonkin verran syksyllä. Talvikaudesta 2014–2015 ennustetaan vaatimatonta.

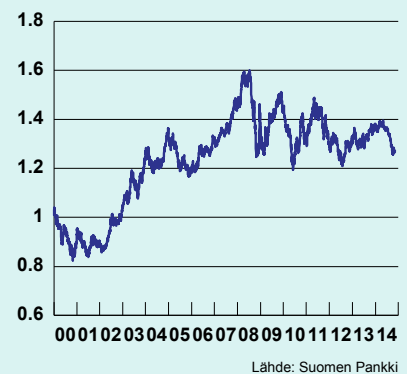
Talouden ilmapiiri-indikaattori, EU-maat

Ostopäälliköiden indeksi, USA

Euron dollarikurssi

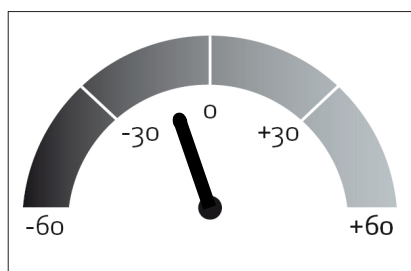
Kasvuennusteita tarkistettu alaspäin – euron heikentyminen antaa pientä tukea talouden heikkouteen

Ennakoivat talousindikaattorit ovat taittuneet kesän jälkeen pieneen laskuun sekä Euroopassa että USA:ssa. Kokonaisuutena USA:n talous on silti kohtuullisessa kasvussa, kun taas Euroopassa kasvuluvut jäävät ensi vuonnakin hitaiksi. Venäjän heikko ja erittäin epävarma talouskehitys vaikuttaa Euroopan talouksiin merkittävästi.

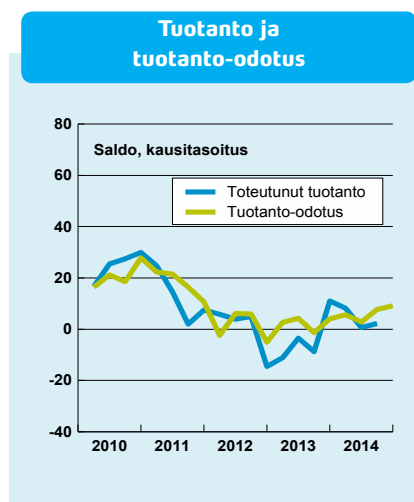
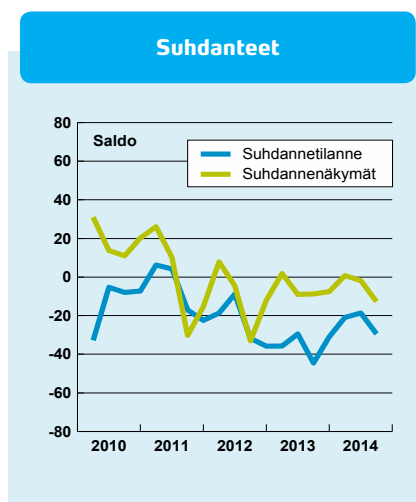
Euron dollarikurssi on viime kuukausina alkanut heikentyä melko nopeasti, kun talousnäkymät ovat synkentyneet ja kun USA on alkanut asteittain kiristää rahapolitiikkaansa. Myös öljyn hinta on laskenut selvästi.

Teollisuus

- Suhdannetilanne notkahti jälleen hieman heikompaan
- Tilausten määrä pysyi alkuvuoden tasolla, tuotanto kasvoi aavistuksen
- Odotukset paremmasta hiipuneet (saldoluku -13): tulevan talven suhdanteista ennustetaan vaatimatomia
- Tuotanto kasvaa kuitenkin hitaasti, mutta henkilöstö vähenee

Teollisuuden suhdannenäkymät

Suomalaisten teollisuusyritysten suhdannetilanne notkahti uudelleen hieman heikommaksi loppukesän ja alkusyksyn aikana. Tämänhetkistä tilannetta kuvataan jonkin verran normaalia heikommaksi (saldoluku -29).

Vaativattomat suhdanneodotukset

Myös odotukset suhdannekään- teestä parempaan ovat hiipuneet, ja talvikauden suhdannekehityksestä odotetaan vaatimatonta.

Lähitulevaisuuden suhdannenäkymien saldoluku painui lokakuussa lukemaan -13 (heinäkuussa -2). Uusimmassa tiedustelussa 10 prosenttia vastaajista ennustaa myönteistä kehitystä talvikaudelle, ja 23 % arvioi tilanteen heikkenevän. Suhdannenäkymät olivat vakaat 67 prosentilla yrityksistä.

Tuotanto pysyttelisi hitaassa kasvussa

Teollisuusyritysten tuotannon määrä pysyi tiedustelun mukaan lähes

ennallaan heinä–syyskuussa. Toteutunut tuotantokehitys oli hieman kolmen kuukauden takaisia arvioita heikompaa. Loppuvuonna tuotannon ennustetaan kasvavan hitaasti. Ensi vuoden ensimmäiselle vuosineljännekselle on vähän parempia kasvuo-dotuksia.

Tuotantokapasiteetin käyttöaste on edelleen selvästi alle pitkäaikaisen keskiarvon. Lokakuun tiedustelussa kapasiteetti oli täysin hyödynnettyä vain 58 prosentilla vastaajista (heinäkuussa 64 %).

Tilaukanta selvästi alle normaalin

Teollisuusyritysten saamien uusien tilausten määrä pysyi lähes ennallaan alkusyksyllä. Tilauksia kertyi hieman heikemmin kuin kolme kuukautta sitten odotettiin. Tilauksien kuvataan pysyneen melko niukkana.

Uusien tilausten määrän arvioidaan kasvavan vähän seuraavalla kolmen kuukauden jaksolla. Valmiiden tuotteiden varastot ovat pysyneet lähellä tavanomaista tasoa.

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2012				2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	10	17	0	-25	-5	10	-15	1	13	13	-5	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	25	3	-14	-5	25	-5	-5	-1	24	3	0	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	66	71	50	54	54	62	48	53	64	64	58	
Tilaukanta normaaliin verrattuna	-11	-7	-26	-34	-27	-23	-35	-37	-16	-24	-27	
Vientitilaukanta normaaliin verrattuna	-23	-14	-27	-31	-23	-23	-33	-33	-15	-25	-31	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	-2	13	2	4	-2	-1	8	2	4	5	5	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	1	4	-8	-25	-17	5	-13	-8	0	11	-11	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	2	-15	-26	-18	-8	-21	-29	-7	2	-16	-19	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	3	6	15	3	-4	-5	2	14	-1	6	-4	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	16	13	-6	21	26	-2	4	30	24	6	12	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	43	49	57	52	57	52	57	55	53	53	49	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	9	7	4	1	4	3	2	2	4	6	6	
puute kapasiteetista	2	7	5	4	4	6	5	4	5	7	3	
riittämätön kysyntä	33	35	46	45	47	42	47	47	42	43	41	
rahoitusvaikeudet	5	3	4	5	6	7	4	7	7	5	7	
muu este	1	2	3	2	2	1	4	3	2	4	3	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-19	-8	-32	-35	-35	-29	-45	-31	-20	-18	-29	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	8	-5	-34	-13	1	-8	-8	-7	1	-2	-13	

Henkilöstö vähenee yhä loivasti

Teollisuusyritysten henkilöstön määrä kääntyi uudelleen loivaan laskuun loppukesällä ja alkusyksyllä. Laskun arvioidaan jatkuvan myös vuoden lopulla.

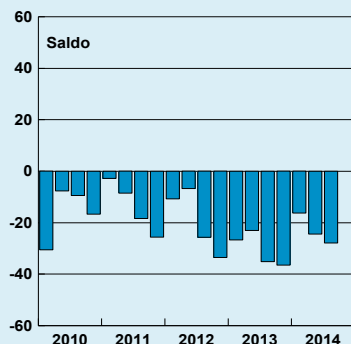
Kannattavuudessa silti pientä parannusta

Myyntihinnat alenivat hieman alkusyksyllä. Loppuvuonna niiden odotetaan laskevan edelleen lievästi. Kustannuksissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia.

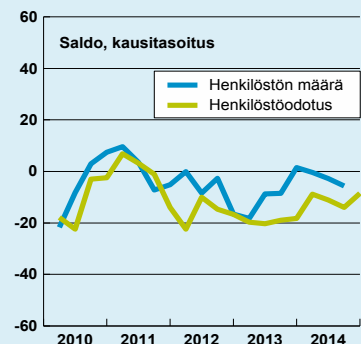
Kannattavuuskehitys vaihtelee edelleen hyvin paljon yritysten välillä. Keskimäärin kannattavuus on kuitenkin parantunut vähän. Myös lähikuukausille ennustetaan hienoista parannusta.

Kysyntää kuvasi nyt heikoksi 41 prosenttia vastaajista (heinäkuussa 43 %). Rekrytointivaikeuksia on kuudella prosentilla vastaajista, ja rahoitusvaikeuksista kärsi nyt seitsemän prosenttia.

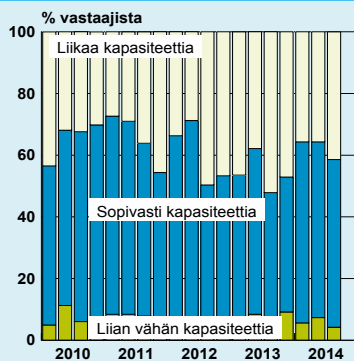
Tilaukanta

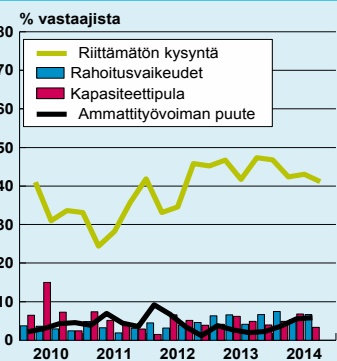
Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Tuotantokapasiteetti

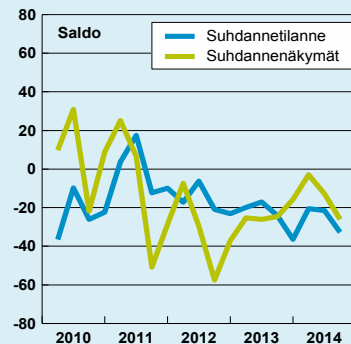
Tuotannon kasvun esteet

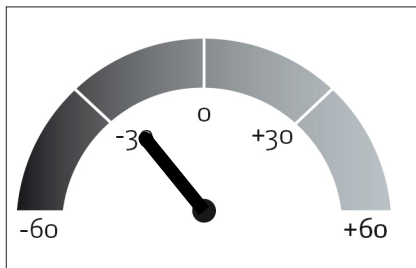
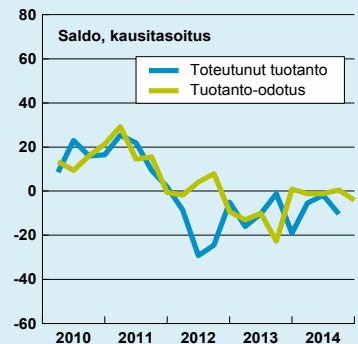
Rakentaminen

- Suidannekuva heikentynyt loppukesällä ja alkusyksyllä (nykytilanteen saldoluku -33)
- Tilausten määrä laskenut, tilauskanta niukka
- Tuotanto supistuisi vähän seuraavien kuukausien aikana
- Yleinen suhdannetilanne heikkenee seuraavan puolen vuoden aikana (näkyvien saldoluku -26)

Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

Rakentamisen suhdannenäkymät

Rakennusyritysten suhdannekuva on jonkin verran heikentynyt kesällä ja alkusyksyllä. Suhdannetilannetta kuvataan melko yleisesti normaalia heikommaksi (saldoluku -33). Myös odotukset seuraavalle puolelle vuodelle ova vaatimattomat, ja suhdanteiden arvioidaan pehmenevän lisää.

Tilauskanta varsin niukka

Uusien tilausten määrä aleni jonkin verran loppukesällä ja alkusyksyllä. Tilauskantaa kuvataan melko niukaksi.

Tuotanto supistui vähän alkusyksyllä. Kehitys oli odotettua heikompaa.

Henkilökunnan määrä laski melko yleisesti. Henkilöstökehitys vastasi kolme kuukautta sitten esitettyjä arvioita. Myymättömien huoneistojen määrä kasvoi edelleen, ja sitä kuvataan jo melko paljon tavanomaista korkeammaksi.

Myyntihinnat laskivat selvästi. Myös kustannukset kääntyivät loivaan laskuun, mutta kannattavuus heikkeni silti jonkin verran.

Suhdanteiden odotetaan heikkenevän talvikaudella

Rakentamisen suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen ovat melko vaatimattomat.

Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -26. Paranevaa kehitystä odotti nyt enää 9 % rakennusalan vastaajista, ja 35 % ennusti suhdannekuvan synkkenevän loppuvuonna ja ensi vuoden alkupuolella. Näkymät olivat vakaat 56 prosentilla vastaajista.

Edellisessä, heinäkuussa tehdyssä tiedustelussa suhdannenäkymien saldoluku oli -12.

Tuotantomäärät pienessä laskussa

Uusia tilauksia odotetaan loppuvuonna hieman vähemmän kuin alkusyksyllä. Kausitasoitettujen tuotantomäärien arvioidaan laskevan vain aavistuksen kolmannen neljänneksen tasosta.

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2012				2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-21	-13	-18	-15	-27	5	4	-29	-17	15	-5	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	21	18	-27	-26	7	-17	-14	-13	18	2	-17	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	83	88	65	68	70	67	75	72	69	80	56	
Tilaukanta normaaliin verrattuna	-8	0	-28	-32	-25	-7	-13	-33	-27	-15	-32	
Vientitilaukanta normaaliin verrattuna	-10	-41	-41	13	-21	-34	-39	-37	-36	-41	-41	
Mymättömien asuinhuoneistojen määrä normaaliin verrattuna	14	2	-8	7	4	5	11	22	-13	29	45	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-2	28	-14	-23	-26	24	-4	-36	-26	5	-27	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	23	-13	-39	-31	15	-23	-30	-25	-3	-25	-53	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-7	46	22	74	62	10	17	30	31	-6	-59	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	41	48	7	-6	28	-24	-81	-2	3	9	-77	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	72	78	72	70	64	70	65	78	71	61	75	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	39	38	13	13	12	11	17	6	7	13	8	
puute kapasiteetista	1	13	6	0	0	6	0	0	3	1	0	
riittämätön kysyntä	31	22	56	57	44	53	49	69	58	46	61	
rahoitusvaikeudet	18	18	17	16	25	23	15	16	7	9	7	
muu este	16	14	0	1	3	2	2	11	8	2	9	
Suhdanneilanne tällä hetkellä	-18	-7	-21	-24	-20	-18	-25	-36	-21	-21	-33	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-8	-29	-58	-37	-25	-27	-25	-16	-3	-12	-26	

Henkilökunnan määrän odotetaan sen sijaan alenevan varsin yleisesti.

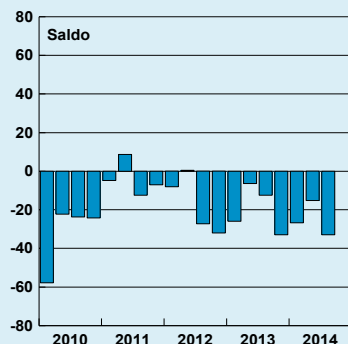
Monet alan yritykset ennustavat myyntihintojen laskua. Kannattavuus heikkenisi loppuvuonna vähän.

Kysynnän veto heikkoa – kapasiteettia paljon vapaana

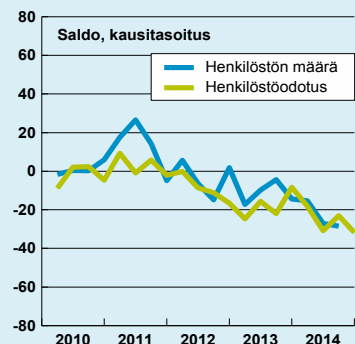
Kapasiteetin käyttöaste jäi selvästi alemmas kuin edellisvuoden vastaavana ajankohtana. Lokakuun tiedustelussa vain 56 prosenttia yrityksistä kuvasi kapasiteettinsa olevan kokonaan hyödynnettyinä (vuosi sitten 75 %).

Riittämätön kysyntä oli yleisin tuotannon kasvun este. Se oli ongelmana 61 %:lla vastaajista (edellisvuonna 49 %). Ammattitaitoisesta työvoimasta oli pulaa 8 prosentilla yrityksistä, ja rahoitusvaikeuksista kärsi 7 % toimialasta.

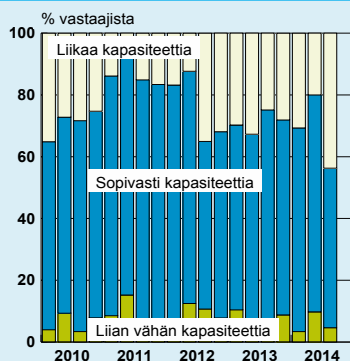
Tilaukanta

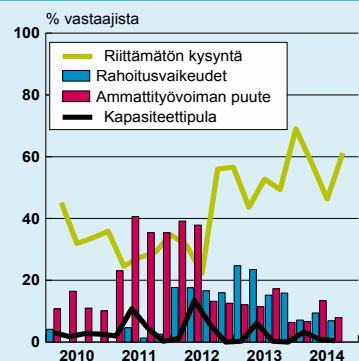
Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Tuotantokapasiteetti

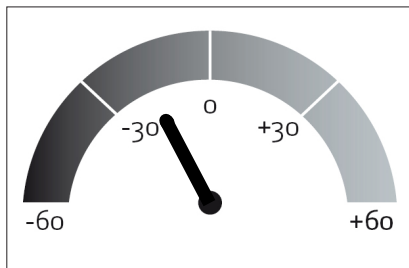

Tuotannon kasvun esteet

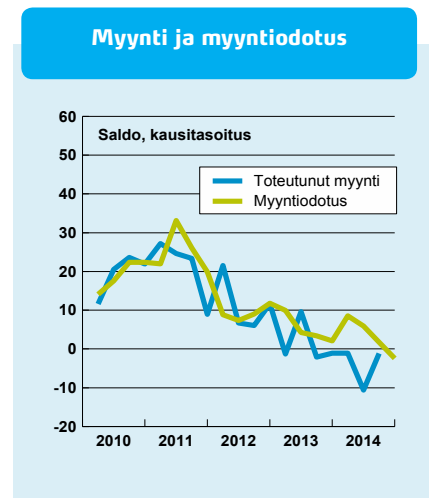
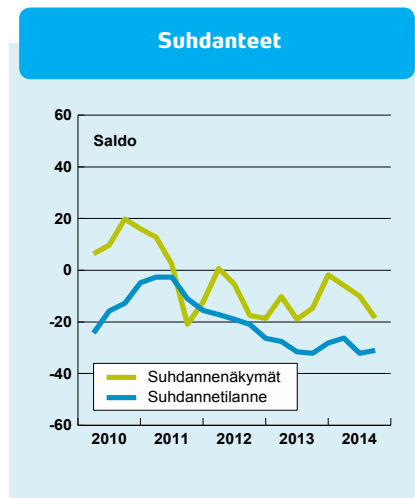

Palvelut

- Suhdannekuva jatkunut tavanomaista heikompana koko alkuvuoden
- Myynti pysynyt ennallaan ja henkilöstö on vähentynyt jonkin verran
- Suhdanneodotukset melko vaatimattomat (saldoluku -18)
- Myynnin ei odoteta kasvavan loppuvuonna eikä ensi vuoden alussa – kannattavuus heikkenisi vähän

Palveluyritysten suhdannenäkymät

Suomalaisten palveluyritysten suhdannekuva on jatkunut tavanomaista harmaampana koko kuluvan vuoden. Lokakuun tiedustelussa suhdannetilannetta kuvaava saldoluku oli -32.

Vaisut suhdannenäkymät talvikaudelle

Lähtövalaisuuden suhdannenäkymät ovat heikentyneet jonkin verran. Heikon suhdannevaiheen arvioidaan jatkuvan myös loppuvuonna ja ensi vuoden alkupuolella. Hajonta yritysten ja alatoimialojen välillä on yhä melko suurta.

Myynnin ei ennusteta kasvavan seuraavan puolen vuoden aikana, ja myös kannattavuus alenisi hieman.

Palveluyritysten yleisten suhdannenäkymien saldoluku laski lokakuussa tehdyssä tiedustelussa -18 pisteeseen. Heinäkuussa tehdyssä tiedustelussa vastaava luku oli -10.

Lokakuussa 10 prosenttia vastaajista arvioi suhdanteiden vahvistuvan vuoden lopulla ja ensi vuoden alussa. Heikkenemistä odotti 28 % ja vakaata kehitystä 62 % vastaajista.

Myynnin määrän ennustetaan pysyvän nykytasollaan

Palvelualojen yritysten myynnin määrä pysyi kolmannella neljänneksellä ennallaan. Myyntilukemat vastasivat edellisen tiedustelun odotuksia. Myynnissä ei odoteta tapahtuvan suuria muutoksia loppuvuonna eikä myöskään ensi vuoden alussa.

Työvoiman määrä pienessä laskussa

Palvelualojen yritykset kuvaavat henkilöstönsä määrän vähentyneen jonkin verran heinä–syyskuussa. Myös loppuvuodelle ennustetaan vähennystä henkilöstön määrään.

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2012				2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myyntin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	18	9	4	19	-4	12	-5	6	-6	-9	-4	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	16	7	10	6	13	0	-1	6	16	-2	-5	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	2	8	-6	-12	-10	-3	-15	-13	-7	-6	-21	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	11	-5	-14	-12	-3	-15	-9	-7	-4	-13	-12	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	42	42	43	43	47	48	55	49	55	52	58	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	13	12	11	10	9	14	11	10	12	11	12	
puute kapasiteetista	1	2	2	1	1	1	2	1	0	1	1	
riittämätön kysyntä	24	27	28	30	35	32	40	37	41	40	42	
rahoitusvaikeudet	6	2	5	4	4	3	3	4	4	3	5	
muu este	4	4	1	4	3	5	5	2	4	2	6	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-17	-18	-21	-26	-27	-32	-32	-29	-27	-33	-32	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	1	-5	-17	-18	-10	-19	-14	-2	-6	-10	-18	

Kysyntä on yleisesti heikkoa

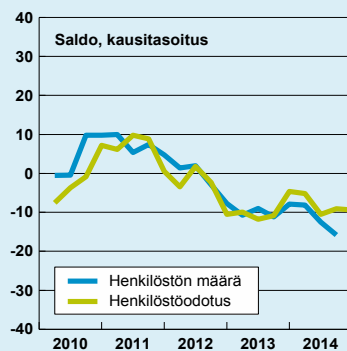
Heikko kysyntä on edelleen tuntuvimmin toiminnan este suomalaisilla palveluyrityksillä. Lokakuussa 42 % yrityksistä arvioi kysyntänsä heikoksi (heinäkuussa 40 %). Työvoimapuutaa oli nyt 12 prosentilla vastaajista (heinäkuussa 11 %), ja rahoitusvaikeuksista kertoi viisi prosenttia.

Kannattavuus alentunut vähän

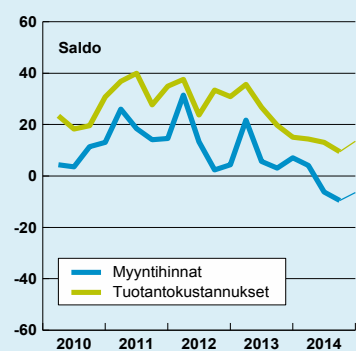
Palveluyritysten myyntihinnat laskivat vähän heinä–syyskuussa. Kustannukset kohosivat edelleen hitaasti. Seuraavalla kolmen kuukauden jaksolla suuntaan ei odoteta suurta muutosta: hinnat laskevat loivasti ja kustannukset kohoavat vähän.

Kannattavuuden kuvataan olleen aavistuksen viimevuotista matalammalla tasolla. Myös lähikuukausina sen arvioidaan laskevan loivasti.

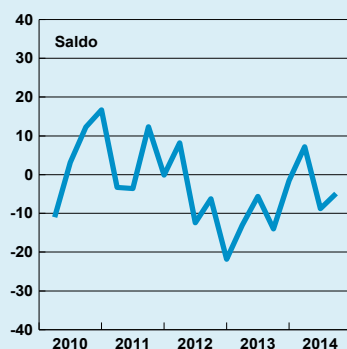
Henkilöstö ja henkilöstöodotus

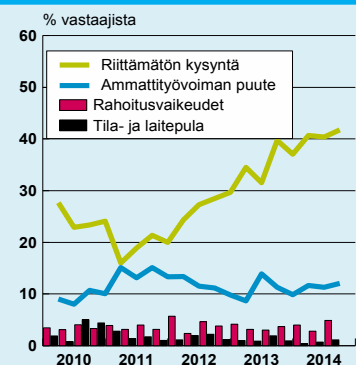
Hinnat ja kustannukset

Kannattavuus

Myynnin kasvun esteet

Elintarviketeollisuus

- Suhdannetilanne painunut selvästi alle keskimääräisen
- Tilauskanta normaalia niukempi, mutta tuotanto kasvaisi silti aavistuksen
- Yleiset suhdannenäkymät lähikuukausille selvästi aiempaa synkemmät (saldoluku -21)
- Henkilöstön ennustetaan vähenevän loppuvuonna jonkin verran

Elintarviketeollisuus kuvaa suhdanteidensa heikentyneen kesän ja alkusyksyn aikana. Tämänhetkinen tilanne on melko yleisesti tavannaista vaisumpi.

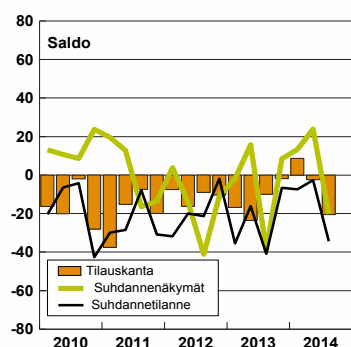
Suhdannenäkymät aiempaa varovaisemmat

Suhdannenäkymien saldoluku laski lokakuussa lukemaan -21 (heinäkuussa +23). Suhdanteiden paranevista odottavia vastaajia oli lokakuussa vain seitsemän prosenttia, ja 28 % yrityksistä ennusti tilanteen heikkenevän.

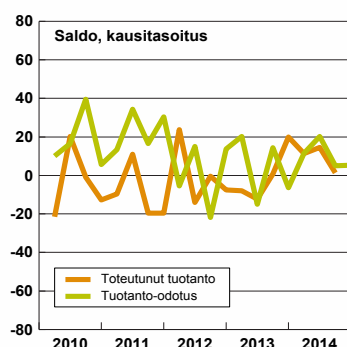
Tuotanto pysyi tiedustelun mukaan lähes ennallaan heinä-syyskuussa. Tilauskanta on laskenut alle keskimääräisen. Lähikuukausina tuotannon ennustetaan kasvavan edelleen aavistuksen.

Henkilöstön määrä pysyi tiedustelun vastaajayrityksillä lähes ennallaan. Loppuvuodelle ennustetaan kuitenkin henkilöstön supistumista.

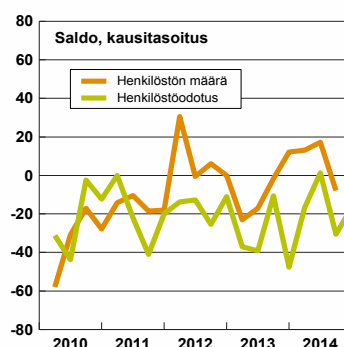
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

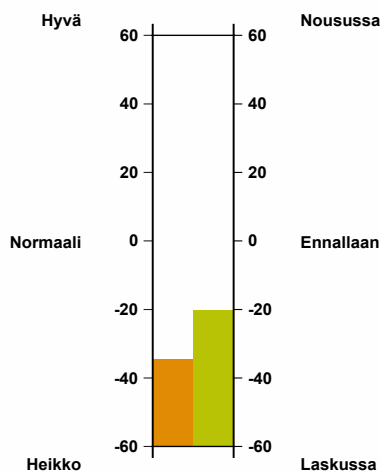

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Suhdantetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-13	-7	1	20	9	16	0	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	2	17	-12	-2	33	8	-3	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	28	42	40	59	53	68	75	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	-17	-24	-9	-1	8	-2	-20	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	-20	-13	-28	-16	-12	-25	-33	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	9	0	12	-11	0	-1	2	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-27	-5	-17	12	10	29	-26	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-26	-11	-52	-24	17	-29	-23	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-6	-5	-17	3	14	-7	-20	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	36	7	-30	2	14	1	6	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	43	60	54	66	61	67	59	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	0	0	0	2	8	2	3	
puute kapasiteetista	3	14	5	23	20	16	5	
riittämätön kysyntä	40	45	49	44	37	36	46	
rahoitusvaikeudet	0	0	0	4	0	9	5	
muu este	0	0	0	0	1	9	1	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-35	-17	-41	-7	-7	-2	-34	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-2	16	-38	8	13	23	-21	

Teva-teollisuus

- Suidannekuva ja -odotukset yhä vaisut
- Tilauskanta on selvästi alle normaalin, mutta tuotannon määrä pysyi lähes ennallaan
- Kapasiteettia on vapaana joka toisella alan yrityksistä
- Suidannenäkymät heikentyneet selvästi kesän jälkeen: saldoluku nyt -33

Teva-teollisuuden suhdannetilanne ja -odotukset ovat vaatimattomat. Tämänhetkistä suhdannekuva luonnehditaan normaalia synkemmäksi, ja lähikuukausille ennustetaan suhdannelaskua.

Näkymät heikentyneet

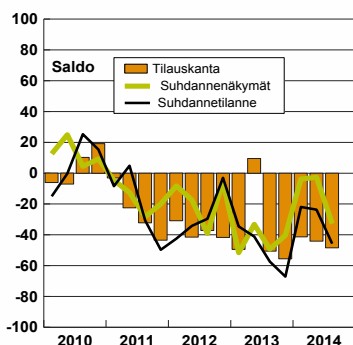
Suidannenäkymien saldoluku laski lokakuussa lukemaan -33 (heinäkuussa -2). Lokakuussa 33 prosenttia vastaajista ennusti suhdanteiden heikkenevän loppuvuonna ja vuodenvaihteessa, kun 67 % odotti niiden pysyvän ennallaan. Suidan-

teiden paranemista odottavia yrityksiä ei lokakuussa ollut.

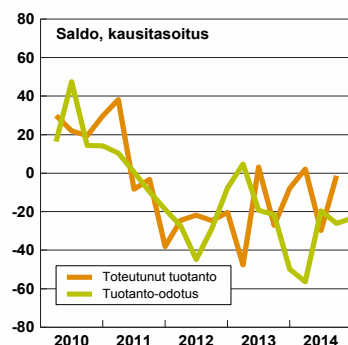
Vastaajayritysten tuotannon määrä pysyi heinä-syyskuussa ennallaan. Odotukset lähikuukausista ovat heikot, ja tuotannon määrän ennustetaan alenevan jonkin verran.

Tilauskanta on edelleen niukka ja kapasiteettia on paljon vapaana. Henkilöstön määrä on jonkin verran alentunut, ja laskun arvioidaan jatkuvan loppuvuonna ja vuodenvaihteessa.

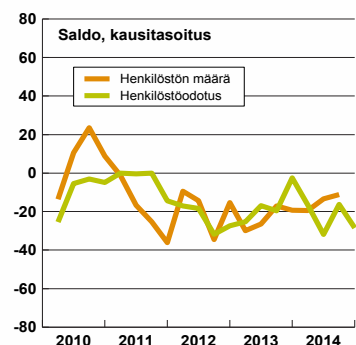
Suidanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

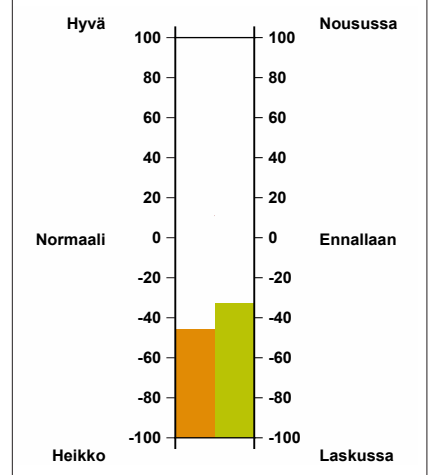

Suidannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-45	23	-38	-25	1	-6	-14	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	-17	-24	-54	-51	-16	-26	-30	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	69	74	82	68	65	63	49	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	-49	9	-50	-55	-42	-45	-48	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	-63	5	-53	-58	-8	-7	-64	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	2	9	18	-5	22	-11	0	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-33	-13	-25	-16	-24	-1	-19	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-16	-23	-1	-17	-33	-19	-24	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-62	-91	-69	-67	6	-1	-23	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	-33	-96	-25	-22	25	-1	-44	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	64	64	77	73	47	27	60	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	2	0	0	0	4	0	8	
puute kapasiteetista	0	0	9	0	0	0	0	
riittämätön kysyntä	58	57	74	70	45	24	50	
rahoitusvaikeudet	7	6	5	3	16	15	10	
muu este	5	0	0	0	0	0	0	
Suidannetilanne tällä hetkellä	-34	-41	-58	-67	-22	-24	-46	
Suidannenäkymät lähitulevaisuuteen	-52	-34	-49	-41	-4	-2	-33	

Suidannetilanne

Suidannenäkymät

Puuteollisuus

- Suhdanteet alkoivat heikentyä odotetusti
- Tuotannon kasvu hidastui ja hinnat taittuivat laskuun
- Hintojen laskun ennustetaan jatkuvan, yleiset suhdannenäkymät heikot (saldoluku -76)
- Tuotanto supistuisi selvästi ja henkilöstö vähenisi jonkin verran

Mekaanisen metsäteollisuuden yritykset kuvaavat suhdanteidensa synkentyneen kesän jälkeen, kuten edellisessä tiedustelussa odotettiin. Yleiset suhdannenäkymät ja ennen kaikkea myyntihintaodotukset ovat varsin vaatimattomat.

Suhdannelasku voimistuu – hintaodotukset varsin heikot

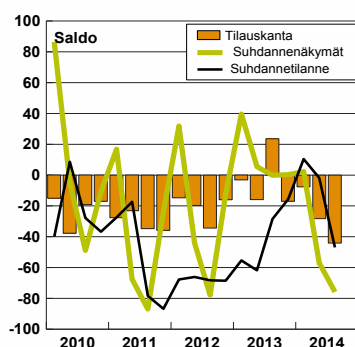
Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuun tiedustelussa -76. Näkymät olivat vaisut jo kolme kuukautta aiemmin, jolloin saldoluku oli -57. Nyt vain neljä prosenttia yrityksistä

odottaa suhdanteiden vahvistuvan, ja peräti 80 % ennustaa laskua lähikuukausille.

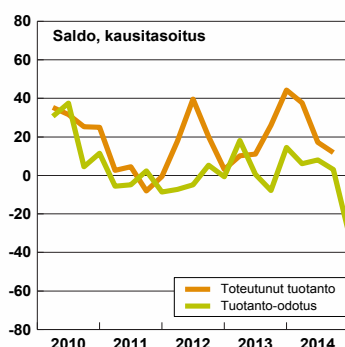
Tilausten määrä laski melko yleisesti loppukesällä, ja samalla tuotannon kasvu hidastui yhä. Myyntihintojen nousu päättyi odotetusti ja hinnat taittuivat loivaan laskuun.

Lähikuukausina tuotannon ennustetaan supistuvan varsin yleisesti, ja hintojen arvioidaan laskevan laajalti. Henkilökunnan määrä vähenisi jonkin verran.

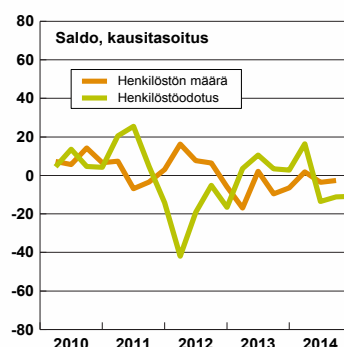
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

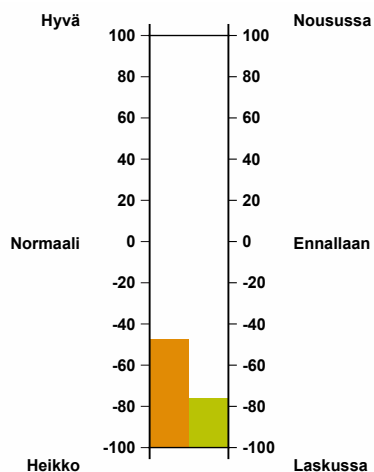

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	19	19	26	30	50	22	12	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	23	-7	-9	12	31	3	-54	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	80	81	71	78	67	77	48	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	-4	-15	23	-18	-7	-29	-44	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	-4	10	27	-9	-1	-5	-37	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	19	6	-25	0	0	-6	31	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-8	30	-22	-32	11	28	-17	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	47	-6	-34	30	22	-26	-50	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	82	77	59	63	48	45	43	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	24	-21	-20	37	11	-13	-21	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	53	52	40	30	67	45	49	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	7	0	0	0	1	4	2	
puute kapasiteetista	0	28	23	0	14	10	0	
riittämätön kysyntä	22	19	16	30	20	33	47	
rahoitusvaikeudet	24	3	5	0	25	8	2	
muu este	0	3	2	3	10	1	0	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-55	-62	-28	-16	10	-1	-47	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	39	5	0	0	3	-57	-76	

Paperiteollisuus

- Tämänhetkinen suhdannetilanne jonkin verran alle tavanomaisen
- Yleiset suhdannenäkymät hieman kirkastuneet, mutta yhä miinuksella (saldoluku -9)
- Tuotannon määrän ennustetaan kääntyvän kasvuun loppuvuonna
- Myyntihinnat laskisivat hieman lähikuukausina

Paperi- ja selluteollisuuden yritykset kuvaavat tämänhetkistä suhdannetilannettaan hieman keskimääräistä heikommaksi (saldoluku -21). Uusien tilausten määrä ei ole juuri kasvanut ja tilauskanta on jonkin verran alle normaalin.

Suhdannenäkymissä pieni kohennus

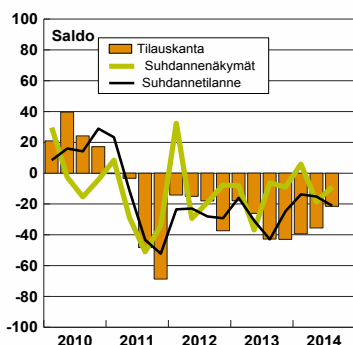
Suhdannenäkymien saldoluku koheini hieman, ja se oli lokakuun tiedustelussa -9 (heinäkuussa -18). Uusimassa tiedustelussa 10 % vastaajista

ennusti suhdanteiden heikkenevän seuraavan puolen vuoden aikana, ja vain yksi prosentti ennusti nousua. Valtaosalla vastaajista tilanne säilyisi muuttumattomana.

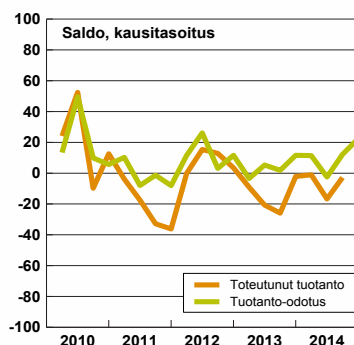
Tuotannon määrä pysyi lähes ennallaan, mutta sen odotetaan kasvavan loppuvuonna uusien tilausten kasvun myötä. Myyntihinnat laskisivat kuitenkin vähän.

Henkilökunnan määrän arvioidaan jatkavan pitkään jatkunutta laskuaan myös loppuvuonna.

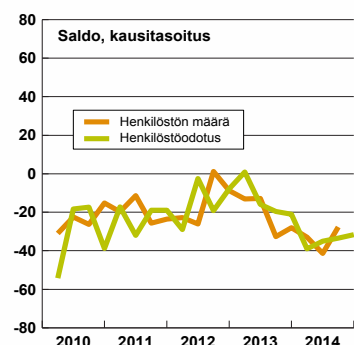
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

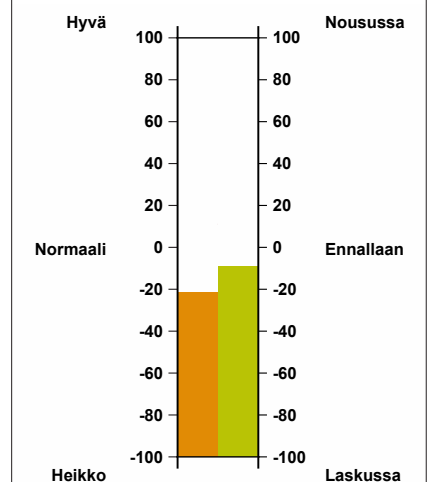

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	16	-20	-47	-11	27	-22	-23	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	18	-22	10	8	7	-13	23	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	62	66	54	62	55	48	58	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	-17	-27	-43	-42	-40	-35	-21	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	-16	-27	-42	-46	-27	-32	-22	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	4	23	27	20	36	19	24	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-14	-3	-34	-34	-36	-33	-29	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-1	-21	-28	-46	-22	-36	-36	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	16	6	-6	-23	6	-16	-26	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	1	6	9	34	11	0	23	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	36	29	57	31	36	62	45	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	1	1	0	0	0	0	0	
puute kapasiteetista	1	0	0	3	1	5	12	
riittämätön kysyntä	32	27	57	28	36	59	32	
rahoitusvaikeudet	1	0	0	0	0	1	1	
muu este	0	1	0	0	0	6	3	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-16	-31	-42	-24	-14	-15	-21	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-8	-37	-6	-9	6	-18	-9	

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Painaminen

- Erittäin vaatimaton suhdannetilanne jatkuu
- Kysyntä yhä laimeaa ja tilauskanta niukka valtaosalla toimialasta
- Tuotannon määrä jatkaisi laskuaan myös loppuvuonna
- Suhdannekuva arvioidaan synkkenevän laajalti (saldoluku -62)

Painoalan suhdannetilanne jatkuu huomattavan heikkona. Tuotannon ennustetaan laskevan edelleen ja valtaosa alan yrityksistä ennustaa yleisen suhdannekuvan synkkenevän tulevan talvikauden aikana.

Hyvin heikko suhdanne jatkuu
Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -62 (heinäkuussa -37).

Lokakuun tiedustelussa 63 prosenttia yrityksistä ennusti tilanteen heikkenevän ja vain yksi prosentti enteili

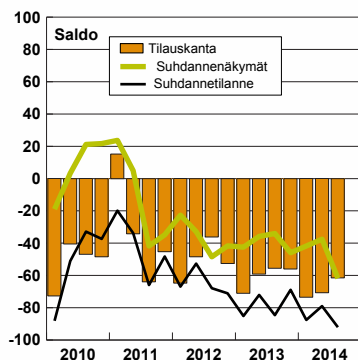
nousua lähikuukausille. 36 prosentilla suhdanteet pysyisivät ennallaan.

Tuotannon määrä laski edelleen heinä-syyskuussa. Myös loppuvuonna sen odotetaan alenevan.

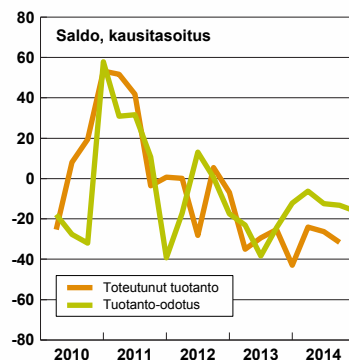
Tilauksantaa ja kysyntää kuvataan edelleen huomattavan heikoiksi.

Henkilökunnan määrän odotetaan jatkavan loppuvuonna pitkään jatkunutta laskuaan. Myös myyntihinnat ja kannattavuus alenisivat yhä.

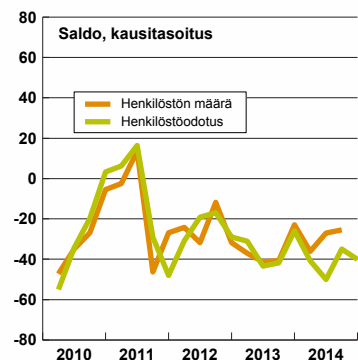
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

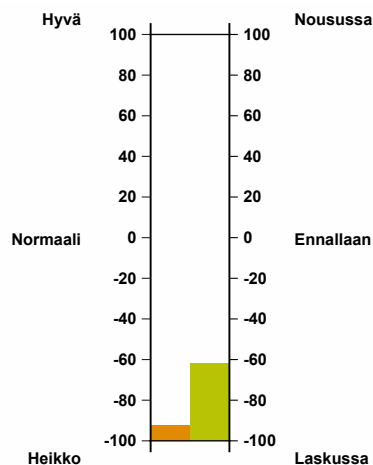

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-49	-30	-9	-45	-40	-27	-13	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	-37	-15	-21	-11	-13	-3	-26	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	36	49	24	30	29	22	25	
Tilaukanta normaaliin verrattuna	-71	-59	-56	-57	-73	-71	-61	
Vientitilaukanta normaaliin verrattuna	-71	-70	-68	-63	-61	-55	-66	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	-25	-39	-28	-30	-23	-42	-35	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-37	-32	-57	-14	-38	-20	-42	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-41	-45	-26	-36	-53	-38	-35	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-61	-35	-57	-49	9	-38	-33	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	-63	-52	-47	-36	-40	-25	-65	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	90	88	98	77	97	80	82	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	8	0	9	10	15	20	11	
puute kapasiteetista	2	5	4	0	0	0	4	
riittämätön kysyntä	81	84	85	75	96	80	79	
rahoitusvaikeudet	5	8	7	0	6	11	23	
muu este	10	7	20	10	5	3	13	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-85	-73	-85	-69	-88	-79	-92	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-43	-36	-34	-45	-42	-37	-62	

Kemianteollisuus

- Tämänhetkinen tilanne lähellä tavanomaista
- Tuotanto kasvanut aavistuksen, mutta loppuvuodelle ennustetaan hieman parempaa kasvua
- Tilauskanta likimain normaali
- Yleiset suhdannenäkymät edelleen melko varovaiset (saldoluku -12)

Kemianteollisuuden yritykset kuvaavat tämänhetkistä tilannettaan melko keskimääräiseksi. Näkymät lähikuukausille ovat kuitenkin varovaiset, ja yleisen suhdannekuvan ennustetaan hieman synkkenevän.

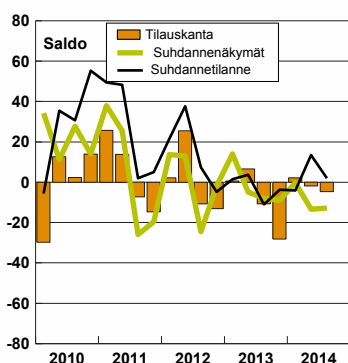
Näkymät melko varovaiset – tuotanto silti kasvussa

Suhdannenäkymät pysyivät lähes ennallaan, ja lokakuun saldoluku on -12 (heinäkuussa -13). Paranevaa suhdannekehitystä odotti nyt kahdeksan prosenttia vastaajista, ja 20 % arvioi tilanteen heikkenevän loppuvuonna ja ensi vuoden alussa.

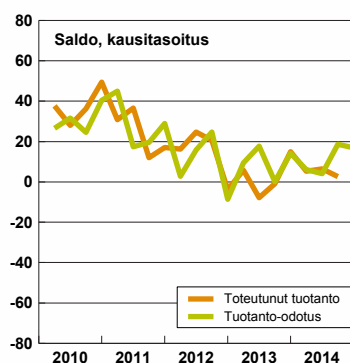
Tuotannon määrä kasvoi vain aavistuksen heinä–syyskuussa. Lähikuukausien aikana kasvun ennustetaan hieman vauhdittuvan.

Tilauskannan kuvataan olevan tällä hetkellä likimain tavanomaisella tasolla. Kapasiteettia on kuitenkin vapaana 31 prosentilla vastaajista. Kannattavuus on jonkin verran parantunut, ja sen ennustetaan vahvistuvan vähän myös lähikuukausina. Henkilöstön määrä supistuisi vähän.

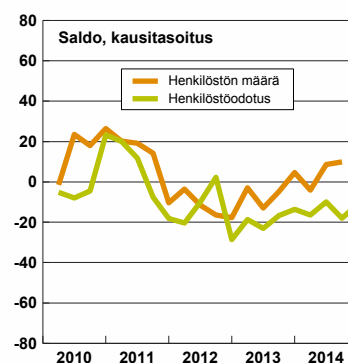
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

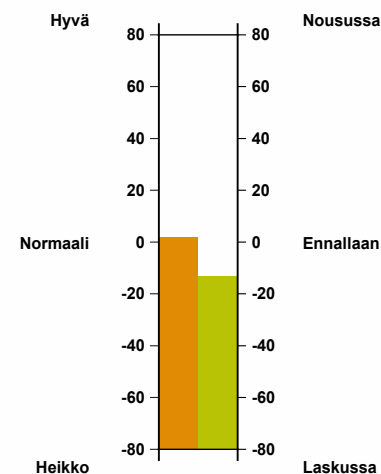

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	18	-7	1	2	19	5	5	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	29	-3	3	2	17	15	6	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	71	72	60	54	60	76	69	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	0	6	-11	-28	2	-2	-4	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	3	4	5	-16	9	-5	-5	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	3	-5	-11	5	-11	1	-1	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-1	-2	-10	-6	0	18	4	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-12	-14	-22	-23	1	-16	-19	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	36	35	40	42	31	36	8	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	50	17	12	16	28	27	18	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	47	47	49	48	53	42	35	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	8	0	5	1	5	6	0	
puute kapasiteetista	23	18	14	4	7	17	2	
riittämätön kysyntä	22	27	29	43	37	23	33	
rahoitusvaikeudet	4	6	2	3	4	3	1	
muu este	0	0	0	0	2	6	0	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	1	3	-12	-3	-5	13	2	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	14	-5	-8	-9	-1	-13	-12	

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Rakennustuoteteollisuus

- Suhdannetilanne yleisesti normaalia heikompi
- Tilauskanta niukka ja kapasiteettia varsin paljon vapaana
- Suhdanneodotukset heikentyneet, saldoluku nyt -25
- Tuotannon määrä pysyi silti lähes ennallaan, mutta henkilöstö vähenisi jonkin verran

Rakennustuoteteollisuus arvioi suhdannetilanteensa jatkuneen selvästi keskimääräistä heikompana.

Suhdannenäkymät heikentyneet

Suhdanneodotukset loppuvuodelle ja ensi vuoden alkupuolelle ovat melko vaatimattomat. Lähikuukausien suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -25, kun vastaava lukema oli heinäkuussa -6.

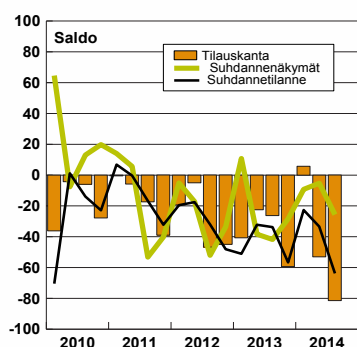
Tilanteen paranemista ennusti vain kolme prosenttia vastaajista, kun

taas 28 prosenttia yrityksistä odotti tilanteen heikkenevän seuraavan puolen vuoden aikana.

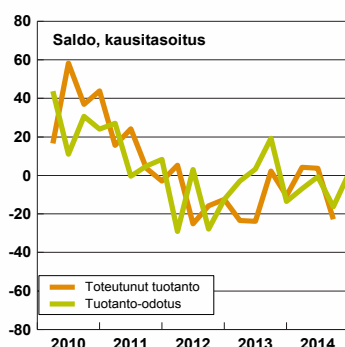
Lähes kaikki yritykset kuvaavat tilauskantaansa matalaksi, ja 43 prosentilla oli kapasiteettia vapaana. Kannattavuus aleni, ja sen ennustetaan laskevan myös loppuvuonna.

Tuotannon määrä supistui hieman, mutta loppuvuodelle ei odoteta suuria muutoksia. Henkilökunnan määrä aleni hieman, ja sen ennustetaan laskevan edelleen lähikuukausina.

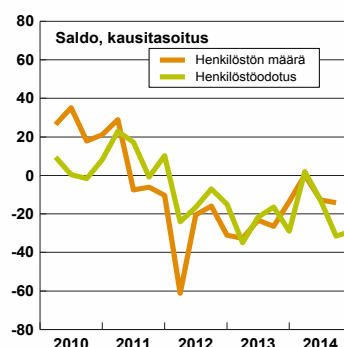
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

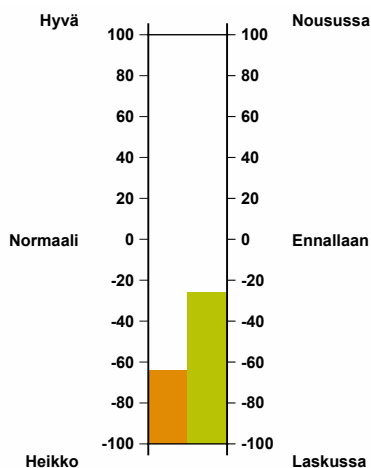

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-24	-3	6	-35	4	24	-18	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	52	21	-53	-20	52	-11	-42	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	56	59	55	50	69	52	57	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	-40	-22	-26	-59	6	-53	-81	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	-51	-26	-51	-44	-50	-72	-84	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	0	14	-1	-17	-12	0	3	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-28	14	-26	-42	5	27	-15	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	11	-22	-53	4	22	-38	-55	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-31	-3	-3	-16	15	-33	-62	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	40	-8	-50	10	2	-34	-14	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	55	48	52	50	34	62	55	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	1	4	2	2	2	2	5	
puute kapasiteetista	0	4	10	0	0	0	0	
riittämätön kysyntä	54	41	40	48	32	62	45	
rahoitusvaikeudet	0	4	0	6	0	0	12	
muu este	0	0	1	0	0	0	19	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-51	-33	-33	-57	-22	-33	-63	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	11	-38	-42	-29	-10	-6	-25	

Teknologiateollisuus

- Suhdannetilanne on edelleen jonkin verran alle keskimääräisen
- Tilauskanta on melko niukka, mutta tuotanto on kasvanut hieman
- Uusien tilausten sekä tuotannon ennustetaan kasvavan maltillisesti loppuvuonna
- Yleiset suhdannenäkymät silti melko varovaiset (saldoluku -4)

Teknologiateollisuuden yritykset kuvaavat tämänhetkisiä suhdanteitaan yhä melko vaisuiksi (saldoluku -29).

Odotukset melko varovaiset: tuotanto kuitenkin loivassa kasvussa

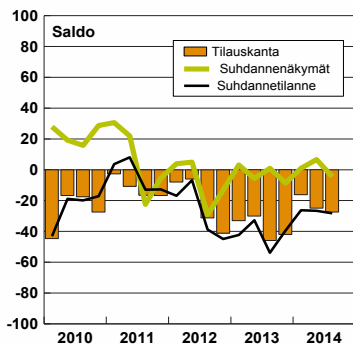
Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -4 (heinäkuussa +7). Näkymien hajonta yritysten välillä on kasvanut. Nyt 15 % vastaajista odotti suhdannenousua vuoden loppuun ja ensi vuoden alussa, kun taas heikennystä odotti 19 %.

Uusien tilausten määrä kasvoi alkusyksyllä. Myös tuotantomäärät nousivat hieman. Loppuvuoden ja ensi vuoden alun aikana tuotannon ennustetaan jatkavan maltillista kasvua.

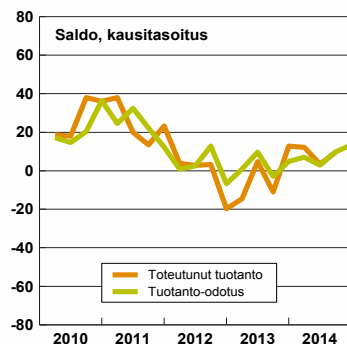
Tilauskannan kuvataan olevan yhä jonkin verran alle tavanomaisen.

Myyntihintojen ennustetaan pysyvän lähes ennallaan, mutta kannattavuuden arvioidaan vahvistuvan vähän. Henkilökunnan määrään ei odoteta suuria muutoksia.

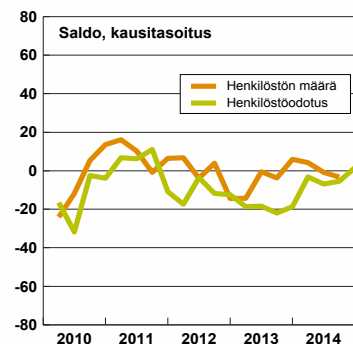
Suhdanteet

Tuotanto ja tuotanto-odotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

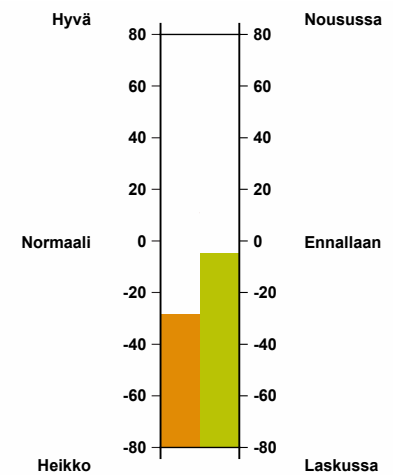

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-13	25	-22	1	13	26	-4	
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	32	-7	-5	-2	26	4	3	
Tuotantokapasiteettia sopivasti/liian vähän (% vastaajista)	52	62	43	48	74	69	56	
Tilauskanta normaaliin verrattuna	-33	-30	-46	-41	-16	-24	-27	
Vientitilauskanta normaaliin verrattuna	-28	-33	-44	-36	-18	-25	-33	
Valmiiden tuotteiden varastot normaaliin verrattuna	-7	-4	13	4	4	7	5	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-13	10	-8	-4	5	13	-9	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-9	-23	-30	1	3	-10	-9	
Viennin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-32	-12	-18	16	-14	-3	-6	
Vientiodotus seuraavalle 3 kk:lle	22	15	0	42	33	0	14	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	65	54	58	60	53	50	48	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	4	4	2	3	3	8	10	
puute kapasiteetista	1	2	2	1	2	3	2	
riittämätön kysyntä	57	45	50	50	45	42	39	
rahoitusvaikeudet	9	8	7	10	9	6	8	
muu este	2	2	5	5	2	4	3	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-43	-33	-53	-40	-27	-27	-29	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	3	-5	1	-9	1	7	-4	

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Kauppa

- Suhdannetilanne selvästi keskimääräistä heikompi
- Myynti supistui ja kannattavuus heikentyi alkusyksyllä
- Myynnin volyymien odotetaan laskevan yleisesti lähikuukausien aikana
- Suhdanneodotukset loppuvuodelle ja ensi vuoden alkupuolelle heikot (saldoluku -37)

Kaupan alan yritykset kuvaavat tämänhetkisiä suhdanteitaan selvästi alle keskimääräisiksi. Myös odotukset seuraavalle puolelle vuodelle ovat heikot.

Vaativimmat näkymät seuraavalle puolelle vuodelle

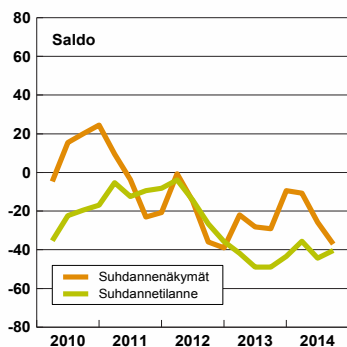
Suhdannenäkymien saldoluku laski lokakuussa tehdyssä tiedustelussa lukemaan -37. Edellisellä kerralla heinäkuussa se oli -26. Nyt vain kuusi prosenttia yrityksistä ennusti suhdanteiden vahvistuvan loppu-

vuonna ja ensi vuoden alussa, ja 43 % odotti tilanteen synkkenevän.

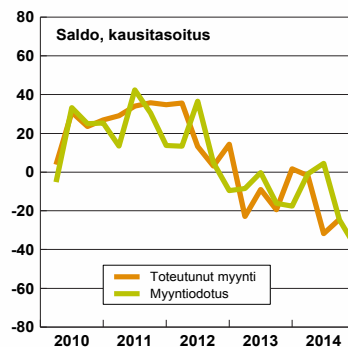
Myynnin määrä on laskenut tiedustelun vastaajayrityksillä. Myös loppuvuonna sekä ensi vuoden alussa myynnin odotetaan supistuvan. Henkilöstömäärä on laskenut loivasti, ja vähennyksen ennustetaan jatkuvan myös loppuvuonna.

Yli puolet yrityksistä kuvaa kysyntäänsä heikoksi. Kannattavuuden arvioidaan laskevan melko yleisesti.

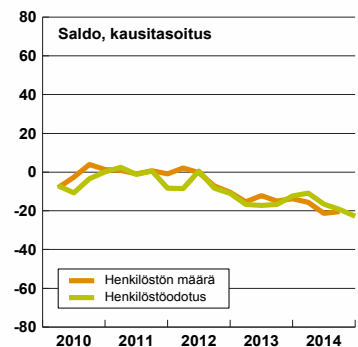
Suhdanteet

Myynti ja myyntiodotus

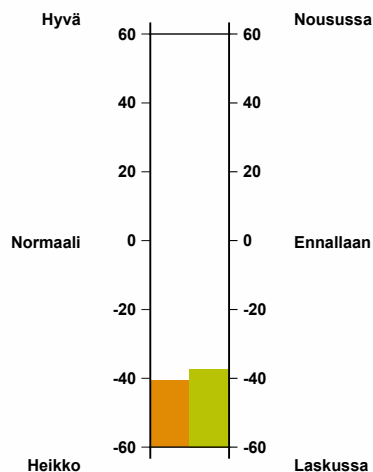

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myynnin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-23	-9	-19	2	-2	-31	-24	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	0	-17	-17	-1	4	-24	-39	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-14	-5	-21	-16	-14	-14	-26	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-6	-24	-16	-9	-6	-26	-27	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	45	56	58	46	54	59	72	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	2	6	3	1	3	3	10	
puute kapasiteetista	2	3	2	3	0	0	2	
riittämätön kysyntä	40	45	52	42	47	55	56	
rahoitusvaikeudet	2	2	1	2	2	4	5	
muu este	1	3	1	1	5	1	10	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-41	-48	-49	-44	-35	-44	-41	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-22	-29	-29	-9	-10	-26	-37	

Matkailu- ja ravintolapalvelut

- Suidannetilanne yleisesti melko heikko
- Myynnin volyymi laskenut, ja laskun arvioidaan jatkuvan
- Kannattavuus jatkaisi heikkene- mistään myös loppuvuonna
- Näkymät edelleen varsin varo- vaiset (saldoluku -19)

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten suhdannekuva on jatkunut vaatimat- tomana, ja tämänhetkistä tilannetta kuvataan varsin yleisesti heikoksi.

Näkymät pysytelleet miinuksella

Suhdanneodotukset ovat pysyneet miinuksella, ja yleisen suhdanneti- lanteen arvioidaan pehmenevän.

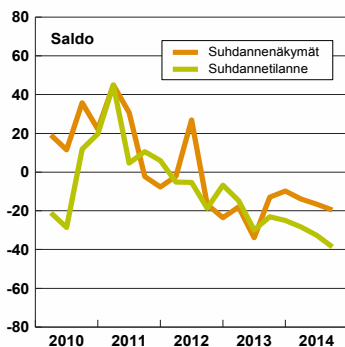
Suhdannenäkymien saldoluku pysyi lähes ennallaan ja se oli lokakuussa -19 (heinäkuussa -17). Suhdanteiden vahvistumista ennusti nyt 9 pro-

senttia ja niiden heikkenemistä 28 prosenttia vastaajaryityksistä.

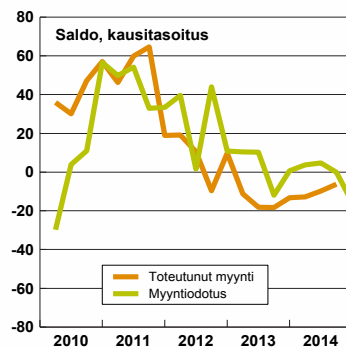
Myynnin volyymi laski ja sen kehi- tys oli hieman odotuksia heikompaa. Loppuvuonna myynnin arvioidaan laskevan vähän voimakkaammin. Myös kannattavuus on alentunut, ja sen laskun ennustetaan jatkuvan lähikuukausina.

Henkilökunnan määrä on kääntynyt loivaan laskuun.

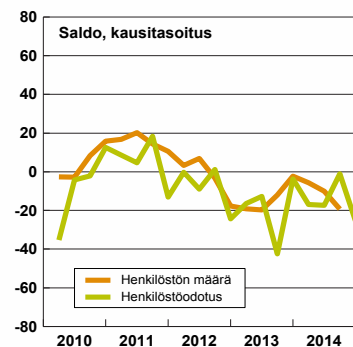
Suhdanteet

Myynti ja myyntiodotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

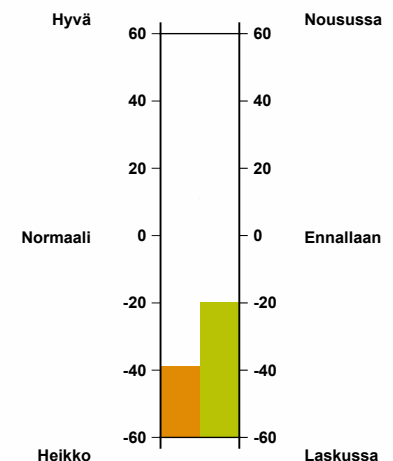

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myynnin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-9	-24	-17	-1	-13	-18	-5	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	11	-11	4	-2	8	-2	-14	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-20	-10	-12	-7	-6	-2	-19	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	8	-49	-12	-14	4	-12	-29	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	52	70	54	58	63	67	64	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	14	0	9	10	12	7	7	
puute kapasiteetista	0	0	0	1	1	2	1	
riittämätön kysyntä	51	70	40	51	50	61	54	
rahoitusvaikeudet	0	0	7	5	4	3	8	
muu este	0	35	9	1	3	1	6	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-15	-30	-24	-26	-28	-33	-39	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-18	-34	-12	-10	-14	-17	-19	

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Liikenne

- Suhdannetilanne on edelleen keskimääräistä heikompi
- Myynnin määrä laski hieman alkusyksyllä – kehitys oli pettymys
- Loppuvuodelle vaatimattomat myynti- ja henkilöstöodotukset
- Suhdanteiden ennustetaan synkkenevän varsin yleisesti (saldoluku -38)

Liikennealan yritykset kuvaavat tämänhetkistä suhdannetilannettaan edelleen selvästi keskimääräistä heikommaksi.

Varsin heikot suhdanneodotukset

Yleisen suhdannekuvan ennustetaan synkkenevän loppuvuonna ja ensi vuoden alussa.

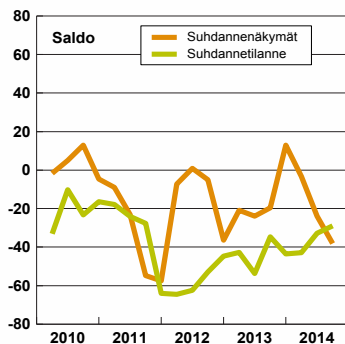
Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -38 (heinäkuussa -24). Tilanteen paranemista odotti nyt 12 prosenttia vastaajista, ja peräti

50 prosenttia ennusti suhdanteiden heikkenevän seuraavan puolen vuoden aikana.

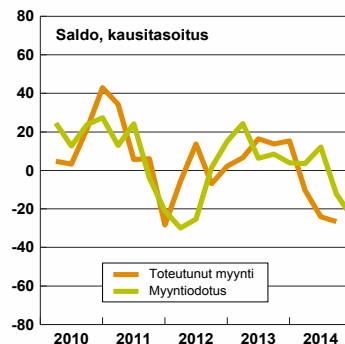
Myynti oli alkusyksyllä laskussa, ja sen kehitys oli heikompaa kuin kolme kuukautta sitten odotettiin. Lähikuukausien aikana laskun odotetaan jatkuvan.

Henkilökunnan määrän odotetaan jatkavan alenemista, ja myös kannattavuudessa on laskupainetta.

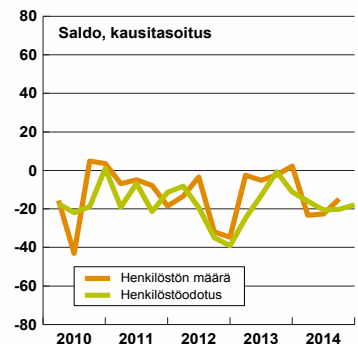
Suhdanteet

Myynti ja myyntiodotus

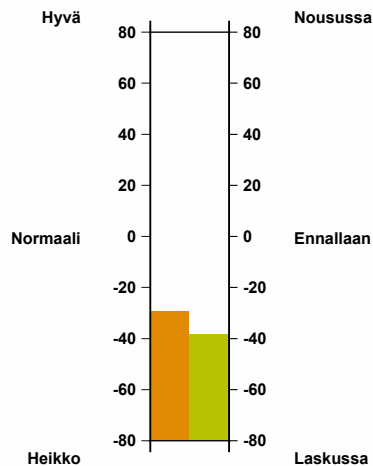

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myyntin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	4	29	11	10	-13	-12	-29	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	19	8	8	-10	27	-13	-22	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-3	4	0	-8	-24	-13	-14	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	2	6	-21	-28	-6	-10	-31	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	48	48	76	56	72	70	69	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	7	7	7	4	4	10	9	
puute kapasiteetista	1	0	2	0	0	0	2	
riittämätön kysyntä	34	36	65	44	67	60	59	
rahoitusvaikeudet	3	6	0	4	2	2	4	
muu este	5	8	8	5	2	4	1	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-43	-54	-35	-44	-42	-33	-29	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-21	-24	-20	13	-4	-24	-38	

Rahoitus ja vakuutus

- Suhdannetilanteessa ei suuria muutoksia: nykytila jonkin verran alle tavanomaisen
- Myynti kasvoi, mutta lähikuukausina kasvuvauhdin arvioidaan hidastuvan
- Kannattavuus pysyisi lähes ennallaan
- Yleiset suhdannenäkymät jonkin verran heikentyneet (saldoluku -34)

Rahoitus- ja vakuutusalan yritykset kuvaavat suhdannekehityksensä jatkuneen melko vakaana. Tämänhetkistä tilannetta kuvataan vähän keskimääräistä vaatimattomammaksi.

Näkymät heikentyneet: myynti kuitenkin kasvussa

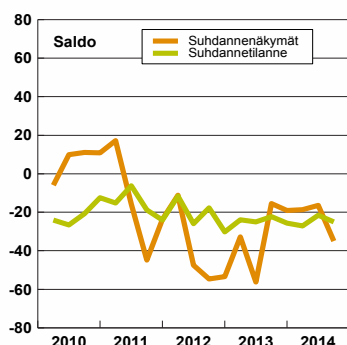
Suhdannenäkömät ovat jonkin verran heikentyneet, ja niiden saldoluku oli lokakuussa -34 (heinäkuussa -17). Lokakuussa 7 prosenttia vastaajista arvioi suhdanteiden paranevan seuraavan puolen vuoden

aikana. Jo 41 % toimialasta arvioi tilanteen heikkenevän.

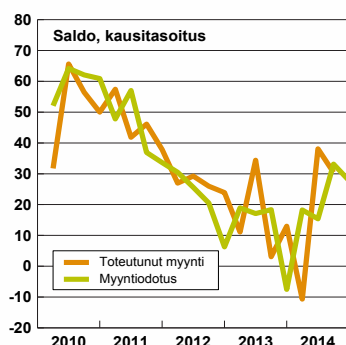
Palvelujen myynti kasvoi jonkin verran heinä–syyskuussa. Seuraavan puolen vuoden aikana sen ennustetaan kasvavan edelleen, mutta kasvuvauhti hidastuisi vähän. Kannattavuuden arvioidaan pysyvän lähes ennallaan.

Henkilökunta on vähentynyt tasaisesti. Loppuvuonna se pysyisi lähes ennallaan.

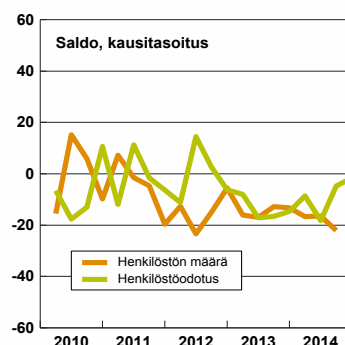
Suhdanteet

Myynti ja myyntiodotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

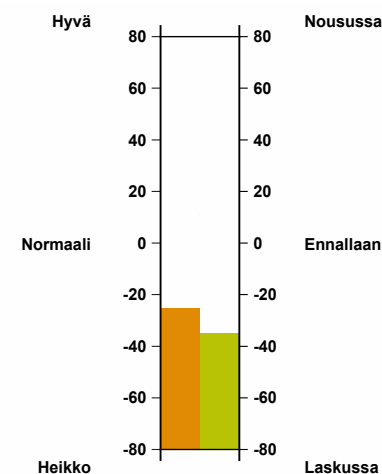

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myyntin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	12	34	3	13	-11	39	30	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	17	19	-7	18	16	34	27	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-15	-11	-14	-18	-16	-12	-23	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-18	-12	-16	-12	-21	1	-2	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	50	40	48	31	25	23	42	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	4	5	5	3	3	5	5	
puute kapasiteetista	0	0	0	0	0	0	0	
riittämätön kysyntä	44	30	41	27	20	19	21	
rahoitusvaikeudet	1	4	3	1	3	1	0	
muu este	1	2	26	1	0	2	15	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-23	-25	-22	-26	-27	-22	-24	
Suhdannenäkömät lähitulevaisuuteen	-33	-56	-16	-19	-18	-17	-34	

Suhdannetilanne

Suhdannenäkömät

Tieto- ja viestintäpalvelut

- Suhdannelilannetta pysytellyt hieman tavanomaista heikompana
- Myynti pysyi kasvussa, mutta kasvutahti jäi odotuksia heikommaksi
- Suhdannenäkymät kohtalaisen vakaat (saldoluku -6)
- Myynnin kasvuluvut olisivat kohtalaisia ja henkilöstö pysyisi lähes ennallaan

Tieto- ja viestintäpalveluyritykset kuvaavat suhdannelilannettaan edelleen jonkin verran keskimääräistä heikommaksi.

Melko vakaat suhdanneodotukset

Tulevaisuudennäkymät ovat kohtalaisen vakaat, ja yleisen suhdannekuvan ennustetaan pysyvän likimain nykyisen kaltaisena seuraavan puolen vuoden aikana.

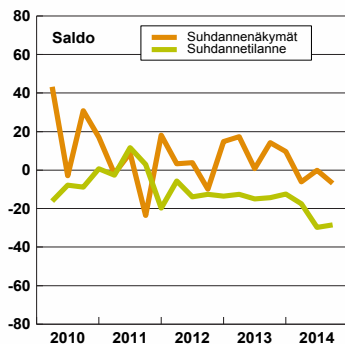
Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -6 (heinäkuussa -1). Lokakuussa 7 prosenttia yrityksistä

ennusti tilanteen paranevan ja 13 % odotti sen synkkenevän loppuvuonna ja ensi vuoden alussa.

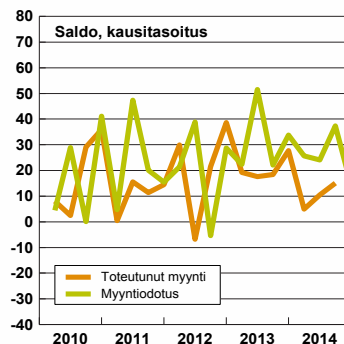
Myynnin kasvu jäi alkukesällä melko hitaaksi, eivätkä edellisen tiedustelun myönteiset odotukset toteutuneet. Kasvulukemien odotetaan pysyvän maltillisina myös loppuvuonna. Kannattavuudessa ei arvioida tapahtuvan suuria muutoksia.

Henkilökunnan määrä on vähentynyt hieman. Loppuvuonna sen arvioidaan pysyvän ennallaan.

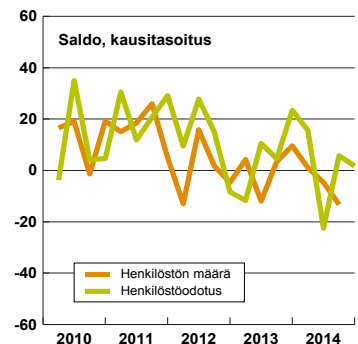
Suhdanteet

Myynti ja myyntiodotus

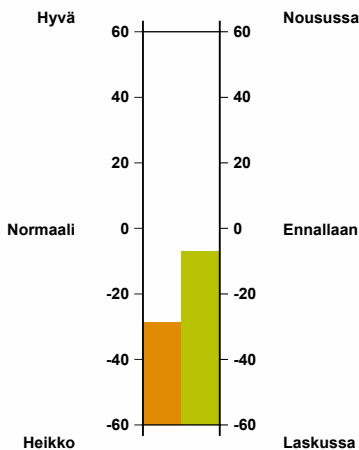

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannelilanne

Suhdannenäkymät

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myynnin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	19	18	18	28	5	11	16	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	51	22	34	26	24	38	14	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	10	-12	6	3	9	-8	-9	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	10	3	24	21	-26	6	5	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	44	30	49	51	48	53	50	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	8	5	15	17	19	22	25	
puute kapasiteetista	0	0	0	0	0	0	0	
riittämätön kysyntä	36	21	36	34	28	40	26	
rahoitusvaikeudet	3	2	0	0	3	0	1	
muu este	8	2	1	1	0	0	1	
Suhdannelilanne tällä hetkellä	-12	-15	-14	-12	-17	-29	-28	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	17	1	15	10	-7	-1	-6	

Kiinteistöpalvelut

- Suidannetilanne keskimääräistä heikompi
- Myynti kasvanut jonkin verran – loppuvuonna kasvu jäisi vähäiseksi
- Yleiseen suidannetilannteeseen ei ennusteta suuria muutoksia (saldoluku +1)

Kiinteistöpalveluyritykset kuvaavat suidannetilannteensa olevan keskimääräistä heikompi.

Suidanteisiin ei ennusteta muutoksia

Suidannenäkymät ovat melko tasaiset, eikä yleisessä suidannekuvassa odoteta tapahtuvan suuria muutoksia seuraavan puolen vuoden aikana.

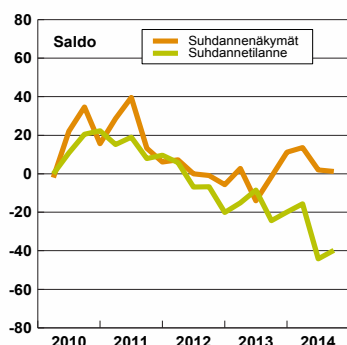
Suidannenäkymien saldoluku oli lokakuussa +1 (heinäkuussa +3). Suidannenousua seuraavalle puolelle vuodelle odotti nyt 6 prosenttia

toimialan yrityksistä, ja 5 prosenttia arvioi tilanteen heikkenevän.

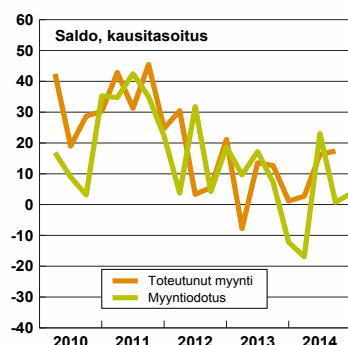
Myyntin määrä kasvoi heinä–syyskuussa jonkin verran. Vuoden lopulla kasvun arvioidaan jäävän hitaaksi.

Kannattavuuden arvioidaan heikkenevän aavistuksen lähikuukausina. Henkilökunnan määrän puolestaan kasvaisi vähän. Rekrytointivaikeuksia on edelleen kohtalaisen yleisesti: nyt niistä raportoi 16 prosenttia vastaajista.

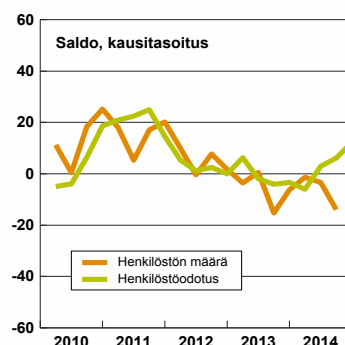
Suidanteet

Myynti ja myyntiodotus

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

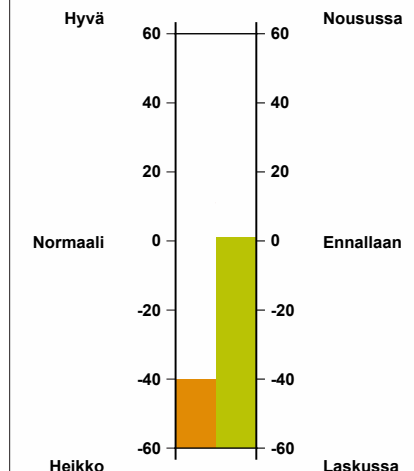

Suidannetiedustelun päätuloksia, saldo

	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myyntin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-8	13	12	2	2	16	18	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	17	8	-12	-17	23	0	3	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	1	10	-27	-6	4	11	-29	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	5	-11	-3	-8	8	-2	14	
Tuotannon / myyntin kasvun esteitä kaikkiaan	29	37	43	48	48	33	38	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	17	32	32	35	33	15	16	
puute kapasiteetista	3	0	4	0	0	0	2	
riittämätön kysyntä	10	6	10	12	17	16	28	
rahoitusvaikeudet	0	0	4	2	0	0	1	
muu este	0	0	2	0	0	2	0	
Suidannetilanne tällä hetkellä	-16	-9	-25	-20	-16	-44	-40	
Suidannenäkymät lähitulevaisuuteen	2	-15	-2	11	14	3	1	

Suidannetilanne

Suidannenäkymät

Muut palvelut

- Suhdannetilanne pysynyt melko vakaana
- Seuraavan puolen vuoden aikana sen ennustetaan kohenevan hieman (saldoluku +5)
- Myynti jatkaisi lähikuukausina loivassa kasvussa

Muiden palvelualojen suhdanteet pysyivät alkusyksyllä ennallaan. Tämänhetkisen suhdannetilanteen kuvataan olevan hieman tavanomais- ta heikompi (saldoluku -24). Muihin palvelualoihin luetaan Suhdanne- barometrissa muun muassa opetus-, sosiaali- ja terveystalvet.

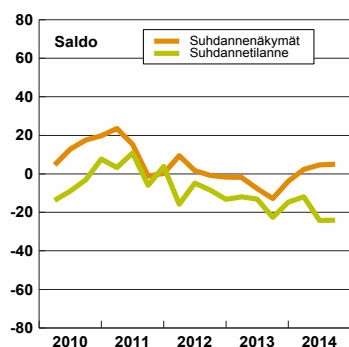
Suhdanteisiin ennustetaan pientä parannusta

Suhdanteiden odotetaan kuitenkin vahvistuvan aavistuksen loppuvuon- na ja ensi vuoden alussa. Suhdanne-

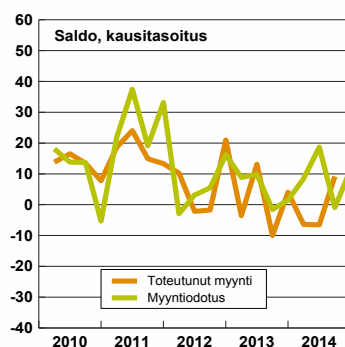
näkymien saldoluku oli lokakuussa +5 (heinäkuussa myös +5). Uusim- massa tiedustelussa tilanteen parane- mista odotti 14 % ja sen heikkene- mistä 9 prosenttia vastaajista.

Myynnin kuvataan kasvaneen hieman alkusyksyllä. Myös loppu- vuonna sen määrä kasvaisi vähän. Henkilökunnan määrää kasvatetta- siin vähän, ja kannattavuus pysyisi likimain ennallaan.

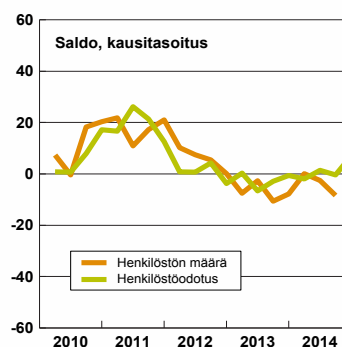
Suhdanteet

Myynti ja myyntiodotus

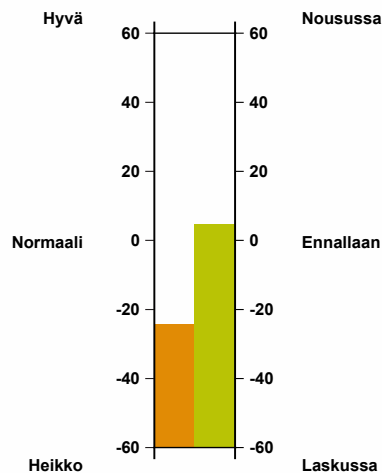

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Suhdannetilanne

Suhdannenäkymät

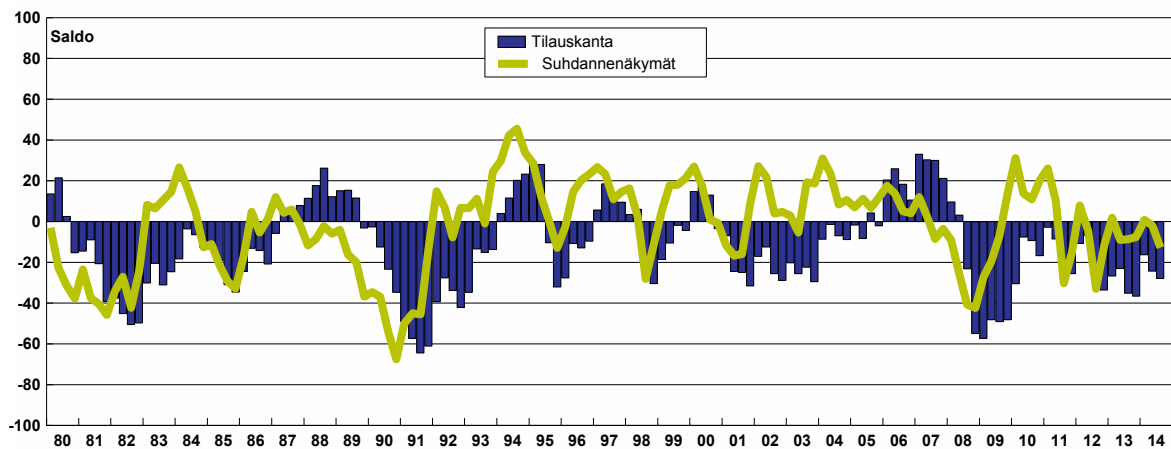

Suhdannetiedustelun päätuloksia, saldo

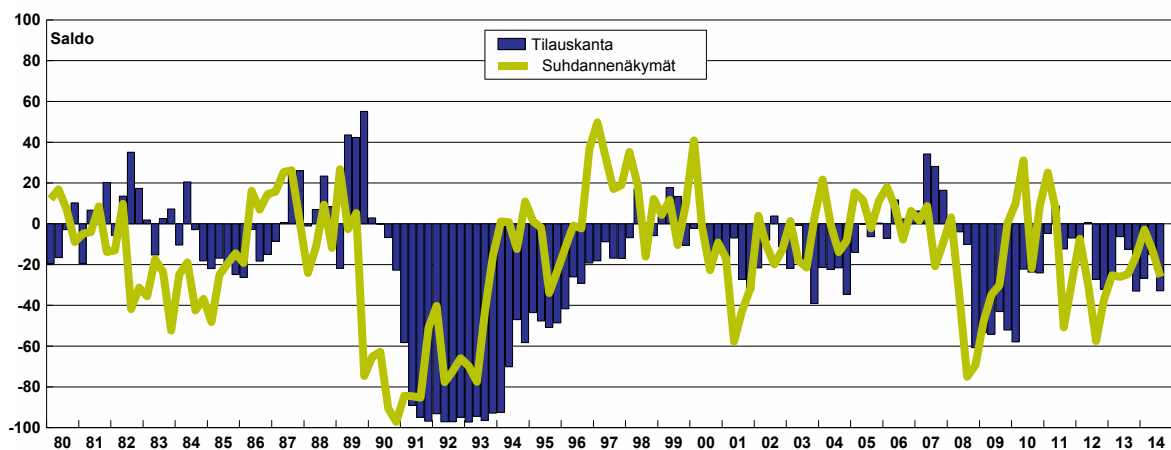
	2013				2014			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myynnin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-4	13	-10	5	-6	-6	9	
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	10	-1	1	8	19	-1	12	
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-5	5	-17	-14	3	7	-17	
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-1	-6	0	-3	7	-4	8	
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	44	49	45	50	54	44	46	
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	17	33	22	18	22	17	13	
puute kapasiteetista	1	0	3	1	1	1	1	
riittämätön kysyntä	25	16	21	33	33	24	31	
rahoitusvaikeudet	4	4	3	5	5	4	6	
muu este	4	2	5	3	8	3	4	
Suhdannetilanne tällä hetkellä	-12	-14	-23	-14	-12	-24	-24	
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	-2	-7	-13	-3	3	5	5	

Pitkiä aikasarjoja

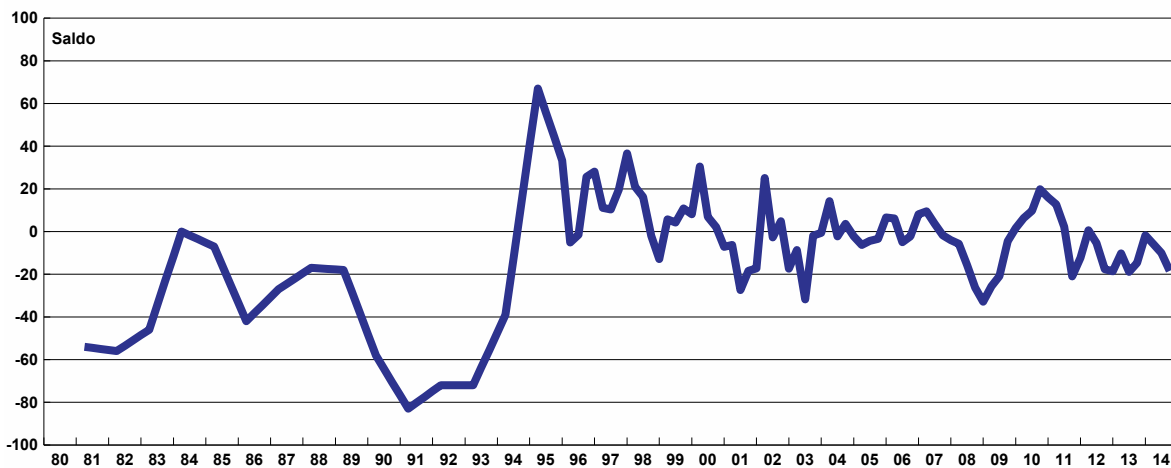
Teollisuuden suhdannenäkymät ja tilauskanta

Rakentamisen suhdannenäkymät ja tilauskanta

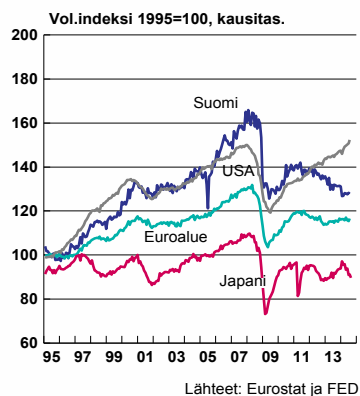

Palvelujen suhdannenäkymät

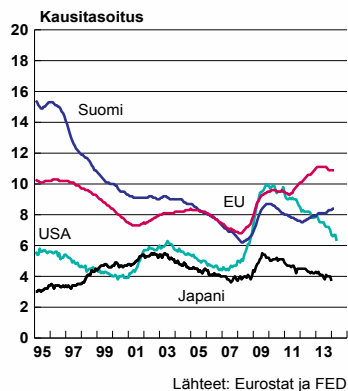

Taustatietoa taloudesta

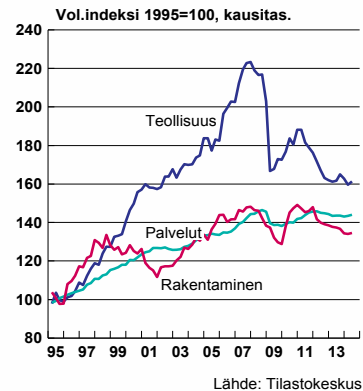
Teollisuustuotannon kehitys

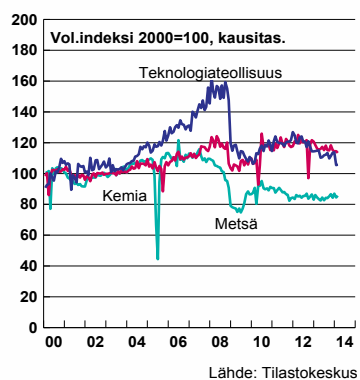
Työttömyysaste, %

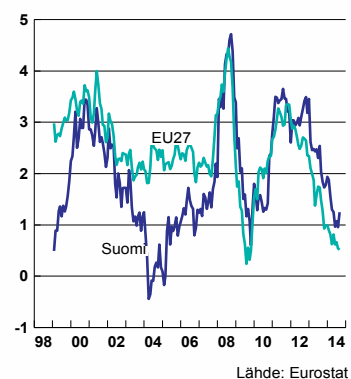
Kokonaistuotanto pääelinkeinoittain

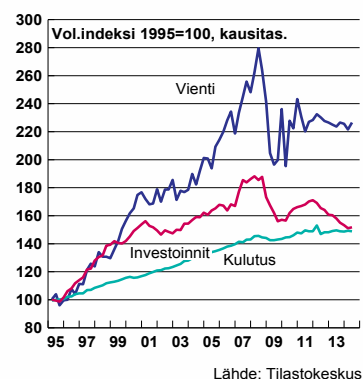
Teollisuustuotanto

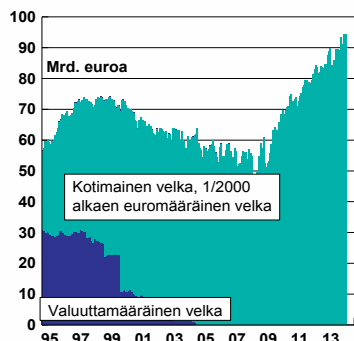
Inflaatio, %

Kysynnän päätekijät

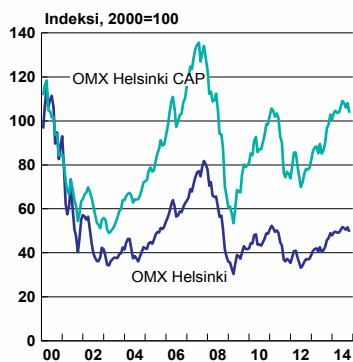

Valtionvelka

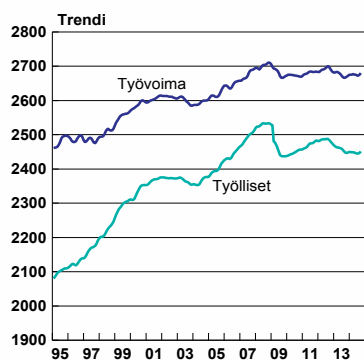
Lähde: Valtiokonttori

Pörssikursseja

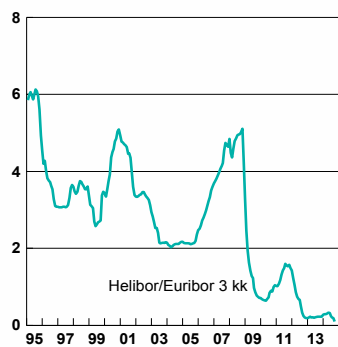
Lähde: OMX Helsinki

Työvoiman kysyntä ja tarjonta

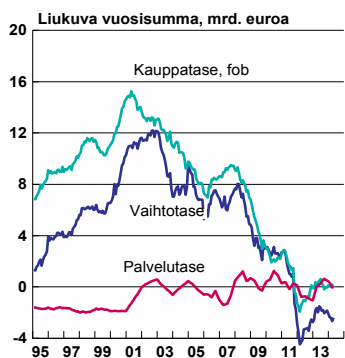
Lähde: Tilastokeskus

Lyhyt markkinakorko, %

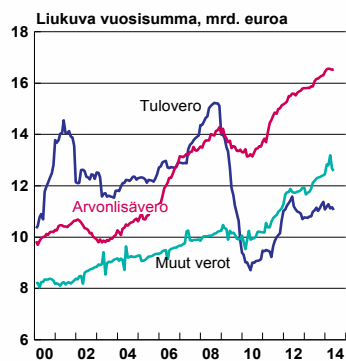
Lähde: Suomen Pankki

Ulkomaankaupan taseet

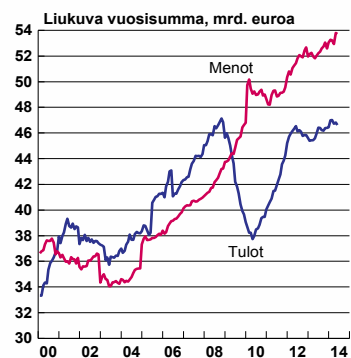
Lähde: Suomen Pankki

Valtion tulovero, ALV ja muut verot

Lähde: Valtiokonttori

Valtiontalouden tulot ja menot

Lähde: Valtiokonttori

Suhdannetiedustelumenetelmä

EK:n Suhdannebarometri

Elinkeinoelämän keskusliitto EK tekee kuukausittain suhdannetiedusteluja koko suomalaiselle elinkeinoelämälle.

Neljä kertaa vuodessa tehdään laajempi tiedustelu, jonka tuloksista julkistetaan **Suhdannebarometri**-julkaisu. Lisäksi kuukausittain julkaistaan suppeampi luottamusindikaattoritiedote.

Teollisuuden suhdannetiedusteluja on tehty Suomessa vuodesta 1966 alkaen. Palvelualoilla ensimmäiset tiedustelut on aloitettu 1980-luvun lopulla, mutta merkittävämpi laajennus tapahtui vasta 2000-luvun puolivälissä.

Tässä julkaisussa on esitetty EK:n uusimman suhdannetiedustelun tulokset koko yksityiseltä sektorilta. Tiedustelu on tehty **lokakuussa 2014**. Siihen on vastannut **1 314 yritystä**, jotka työllistävät Suomessa **noin 285 000 henkilöä**.

Elokuussa 2010 julkaistavasta tiedustelusta lähtien vastaajayritysten luokitteluksi toimialoille on käytetty uutta TOL 2008 -luokitusta. Muutoksen vaikutus Suhdannebarometrin tuloksiin on kuitenkin varsin pieni.

Teollisuuden, rakentamisen sekä joidenkin palvelualojen historiatiedot on kerätty TT:n aiemmassa Suhdannebarometrissa. Valtaosa palvelualojen aikasarjatiedostoista on PT:n suhdannetiedustelusta. Tiedustelumenetelmän muutoksen vuoksi palvelualojen aiemmat tiedot eivät ole kaikilta osin täysin vertailukelpoisia uusimpien havaintojen kanssa.

EK:n Suhdannebarometri on osa **Euroopan komission suhdannekyselyjärjestelmää**. Järjestelmään osallistuvat organisaatiot tekevät yhdenmukaisia tiedusteluja kaikissa EU-maissa, ja Euroopan komissio osallistuu jäsenmaissa tehtävien tiedustelujen rahoitukseen. Kaikkiaan vastaavanlaisia tiedusteluja tehdään nykyisin yli 50 maassa.

Yleistä suhdannetiedusteluista

Suhdannetiedusteluilla selvitetään yritysjohton näkemyksiä taloudellisesta tilanteesta sekä lähitulevaisuutta koskevia odotuksia. Tiedusteluilla etsitään ennen muuta suhdanteiden käännepeitteitä. Tyypillisesti suhdannetiedustelujen kysymyksillä voidaan kartoittaa talouskehitystä noin puoli vuotta eteenpäin.

Tiedustelujen kysymykset ovat valtaosin laadullisia, ja niissä on

tyypillisesti kolme vastausvaihtoehtoa. Kyselyllä kartoitetaan esimerkiksi sitä, onko vastaajayrityksen tuotanto tai työvoima kasvanut (+), pysynyt ennallaan (=) vai vähentynyt (-). Joitakin muuttujia, kuten tilauskantaa ja varastoja, pyydetään vertaamaan myös normaaliin.

Tulokset painotetaan yrityskoolla

Teollisuudessa yrityskohtaiset vastaukset on painotettu vastaajayrityksen liikevaihdon ja palveluissa henkilökunnan määrällä. Toimialojen keskinäisessä vertailussa painoina on käytetty jalostusarvopainoja. Pienten yritysten aliedustus otoksessa on korjattu niin, että niiden osuus vastaa todellista osuutta kullakin toimialalla.

Useimmat suuret yritykset vastaavat tiedusteluun toimipaikoittain tai tuotannonaloittain, ei konsernitasolla.

Toimialoittaiset vastaukset esitetään julkaisussa useimmiten ns. **saldolukuina**. Saldoluku on positiivista kehitystä kuvanneiden osuus vähennettynä negatiivista kehitystä kuvanneiden osuudella. Jos esimerkiksi 30 % vastaajista (painotettuna) on vastannut tuotantonsa kasvaneen, 50 % pysyneen ennallaan ja 20 % vähentyneen, saldoluku on 30 – 20 eli +10.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki • Puhelin 09 420 20
Faksi 09 4202 2299 • www.ek.fi

Raportti internetissä:
www.ek.fi

ISSN 0783-3350

Lisätietoja:

Johtava ekonomisti
Penna Urrila
Puh. 09 4202 2606
etunimi.sukunimi@ek.fi

Ekonomisti
Jouko Kangasniemi
Puh. 09 4202 2608
etunimi.sukunimi@ek.fi

EK 2014